Teismo praktikos rinkinys

BENDROJO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. gruodžio 9 d.*

„Valstybės pagalba — Kasybos sektorius — Kasybos įmonei Ellinikos Chrysos Graikijos valdžios institucijų paskirta subsidija — Sandoris dėl kasyklų perleidimo už mažesnę nei reali rinkos vertė kainą ir šio sandorio vykdymo atleidimas nuo mokesčių — Sprendimas, kuriuo pagalbos priemonės pripažįstamos neteisėtomis ir nurodoma susigrąžinti atitinkamas sumas — Pranašumo sąvoka — Privataus investuotojo kriterijus“

Bylose T-233/11 ir T-262/11

Graikijos Respublika, atstovaujama P. Mylonopoulos, V. Asimakopoulos, G. Kanellopoulos ir A. Iosifidou,

ieškovė byloje T-233/11,

Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou, įsteigta Kifisijoje (Graikija), iš pradžių atstovaujama advokatų K. Adamantopoulos, E. Petritsi, E. Trova ir P. Skouris, vėliau advokatų K. Adamantopoulos, E. Trova, P. Skouris ir E. Roussou,

ieškovė byloje T-262/11,

prieš

Europos Komisiją, atstovaujamą É. Gippini Fournier ir D. Triantafyllou,

atsakovę,

dėl prašymo panaikinti 2011 m. vasario 23 d. Komisijos sprendimą 2011/452/ES dėl valstybės pagalbos C 48/08 (ex NN 61/08), kurią Graikija suteikė „Ellinikos Chrysos SA“ (OL L 193, p. 27),

BENDRASIS TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Prek, teisėjai I. Labucka ir V. Kreuschitz (pranešėjas),

posėdžio sekretorė S. Spyropoulos, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. sausio 28 d. posėdžiui,

priima šį

* Proceso kalbos: graikų ir anglų.

Sprendimą

Ginčo aplinkybės

1. *Faktinės aplinkybės*

1 *Cassandra* (Graikija) kasyklos yra Chalkidikės (Graikija) nome, kuris priklauso Vidurio Makedonijos (Graikija) regionui, Graikijos pusiasalio šiaurėje, o jas sudaro *Olympiada* (Graikija) kasykla, kurioje kasamas švinas, cinkas ir auksas, *Stratoni* (Graikija) kasykla, kurioje kasamas švinas ir cinkas, ir *Skouries* (Graikija) kasykla, t. y. vario ir aukso telkinys.

2 2002 m. gruodžio 6 d. *Symvoulio tis Epikrateias* (Graikijos valstybės taryba) sprendimu Nr. 3615/2002 panaikinus leidimus dėl esamos *Stratoni* kasyklos plėtros, nes buvo aptikta procedūros pažeidimų, konkrečiai dėl to, kad nebuvo priimtas bendras penkių kompetentingų ministrų (plėtros, aplinkos, žemės ūkio, kultūros ir sveikatos ministrų) sprendimas, šioje kasykloje nebebuvo vykdoma jokia veikla. Vykdydama šį sprendimą, Plėtros ministerija priėmė du sprendimus: pirmuoju uždrausta bet kokia gavyba iš *Stratoni* kasyklos, o antruoju nurodyta priimti papildomas saugos priemones.

3 2003 m. vasario 18 d. Plėtros ministerija suteikė naują leidimą eksploatuoti *Stratoni* kasyklą ir panaikino ankstesnius 2003 m. sausio 7 ir 29 d. aktus. Tačiau 2003 m. visose *Cassandra* kasyklose veikla nebuvo atnaujinta.

4 Nuo 1927 m. *Cassandra* kasyklos priklausė Graikijos bendrovei, o paskui vykdant konkursą buvo parduotos *TVX Hellas AE*, t. y. *TVX Gold Inc*. kontroliuojamai Kanados bendrovei, kuri 2002 m. birželio mėn. buvo sujungta su Kanados grupe, kurios patronuojančioji bendrovė yra *Kinross Gold Corp*. (toliau – *Kinross* grupė).

5 Dėl jau padarytų investicijų ir patirtų išlaidų dėl aplinkos sutvarkymo, kaip reikalauta šio sprendimo 2 ir 3 punkte nurodytuose administraciniuose ir teismų sprendimuose, *TVX Hellas* patyrė didelių nuostolių. Todėl *Kinross* grupė nusprendė 2003 m. sausio mėn. nutraukti savo dukterinės bendrovės veiklą *Cassandra* kasyklose ir pasitraukti iš Graikijos rinkos.

6 Kad galutinai nutrauktų veiklą Graikijoje, *Kinross* grupė pradėjo derybas su Graikijos valstybe; jos pasibaigė 2003 m. gruodžio 12 d. neteisminiu susitarimu, o šis susitarimas patvirtintas Graikijos įstatymo Nr. 3220/2004 51 straipsnyje (toliau – neteisminis susitarimas).

7 Pagal neteisminį susitarimą Graikijos Respublika įgijo nuosavybės teisę į *TVX Hellas* turtą, aprašytą šio susitarimo II dalyje, ir šiai bendrovei sumokėjo vienuolikos milijonų eurų piniginį žalos atlyginimą.

8 Tą pačią dieną Graikijos Respublika pasirašė sutartį dėl šio turto pardavimo bendrovei *Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou* (toliau – *Ellinikos Chrysos*), kuri buvo įsteigta tam turtui perimti ir kurios pagrindinis investuotojas buvo *European Goldfields Ltd*., t. y. Kanados bendrovė, kuri specializuojasi Balkanuose esančių kasyklų pirkimo, žvalgymo ir plėtros sektoriuje. Ši sutartis patvirtinta Graikijos įstatymo Nr. 3220/2004 52 straipsnyje (toliau – ginčijama sutartis).

2. *Reikšmingos sutarties nuostatos*

9 Graikijos įstatymo Nr. 3220/2004 51 straipsnyje patvirtinamas neteisminis susitarimas ir patikslinama, kad šio susitarimo šalys sutiko su šiuo susitarimu, kad išvengtų ilgų bylinėjimosi metų ir brangių teismo ir arbitražo procesų, kurių baigtis būtų neaiški. Šiuo susitarimu abipusiškai ir iki galo tenkinami, viena, Graikijos valstybės ir, antra, *TVX Hellas* ir *TVX Gold* skoliniai reikalavimai dėl bet kokių vienos šalies teisių ar įsiskolinimų kitos šalies atžvilgiu.

10 Pagal neteisminį susitarimą Graikijos valstybei atitenka visas *TVX Hellas* turtas ir ji įsipareigoja, pirma, šiai bendrovei sumokėti pagrįstą vienuolikos milijonų eurų dydžio piniginį žalos atlyginimą ir, antra, šią bendrovę ir jos valdybos narius atleisti nuo bet kokių pasekmių, kylančių iš administracinės ar baudžiamosios atsakomybės, arba nuo bet kokios pareigos dėl galimo apskritai su aplinka susijusių teisės aktų nesilaikymo, kurio atžvilgiu senaties terminas laikomas suėjusiu. Be to, pagal šį susitarimą aptariamo turto perdavimas vykdomas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* paskelbiant įstatymą, kurio patvirtinamas šis susitarimas, netaikant reikalavimo perrašyti ar kitaip registruoti, kaip numatyta atitinkamose nuostatose.

11 Graikijos įstatymo Nr. 3220/2004 52 straipsnyje patvirtinta ginčijama sutartis, pagal kurią Graikijos valstybė perleido bendrovei *Ellinikos Chrysos* visą turtą, kurį jai perleido *TVX Hellas* pagal neteisminį susitarimą.

12 Pagal ginčijamos sutarties 1 straipsnį Graikijos valstybė bendrovei *Ellinikos Chrysos* parduoda ir perleidžia visą bendrovės *TVX Hellas* turtą, kuris yra tokios pat būklės, kokios buvo, kai valstybė jį įsigijo pagal neteisminį susitarimą. Tame straipsnyje išvardyti visi turto elementai ir, be kita ko, numatyta, kad „Graikijos valstybė taip pat perleidžia įgijėjui visus egzistuojančius ir nuo šiol jo vardu ir dėl jo interesų galiojančius administracinius ir kitokius leidimus ir patvirtinimus, kurie nebuvo panaikinti ar sustabdyti teismo sprendimu ir kurie nurodyti šios sutarties IV priede“.

13 Ginčijamos sutarties 1.3 straipsnyje nustatyta, kad *Ellinikos Chrysos* „visiškai neatsako už žalą aplinkai ar tretiesiems asmenims, kuri buvo padaryta iki šią sutartį patvirtinančio įstatymo paskelbimo arba kurios priežastys kilo anksčiau, nei šis įstatymas buvo paskelbtas“.

14 Ginčijamos sutarties 2 straipsnyje nustatyta, kad „viso bendrovei *TVX Hellas* priklausiusio pagal šį susitarimą parduodamo turto kaina yra vienuolika milijonų eurų“ ir kad „ši suma per penkias darbo dienas nuo įstatymo, kuriuo patvirtinama sutartis, paskelbimo Oficialiajame leidinyje turi būti tiesiogiai pervesta bendrovei *TVX Hellas*, taip padengiant pastarosios bendrovės įsipareigojimus Graikijos valstybei pagal neteisminį susitarimą“.

15 Be įsipareigojimų pagal ginčijamos sutarties 1.3 straipsnį, šios sutarties 3 straipsnyje „Įgijėjo ir Graikijos valstybės pareigos“ aprašyti abipusiai šalių įsipareigojimai. Šios sutarties 3.1 straipsnyje nustatyta, kad įgijėjas, be kita ko, įsipareigoja:

„a) atlikti visus veiksmus ir procedūras dėl aplinkos apsaugos ir priežiūros <…>, kol pasibaigs 3.3 straipsnyje nustatytas terminas reikalingiems leidimams ir patvirtinimams suteikti,

b) kiekvienoje kasykloje ar kasyklos dalyje, kurių eksploatacijos leidimai ir atitinkami patvirtinimai nebuvo panaikinti ar sustabdyti teismo sprendimu, pradėti parengiamuosius darbus, kad per protingą ir ne ilgesnį kaip trijų mėnesių terminą būtų galima pradėti gavybą. Iš naujo pradėdamas *Cassandra* kasyklų veiklą, įgijėjas pasamdys tam tikru metu reikiamus darbuotojus, tarp kurių bus ir senieji *Cassandra* kasyklų darbininkai <…>“

16 Remiantis ginčijamos sutarties 3.2 straipsniu, įgijėjas įsipareigoja, be kita ko, „per 24 mėnesius nuo įstatymo, kuriuo patvirtinama ši sutartis, paskelbimo Oficialiajame leidinyje parengti išsamų investicijų projektą dėl *Cassandra* kasyklų plėtros ir dėl aukso metalurgijos gamyklos statybos ir veiklos, prie kurio bus pridėti visi teisės aktuose numatyti tyrimai, reikalingi siekiant gauti visus su tuo susijusius leidimus ir patvirtinimus“.

17 Pagal ginčijamos sutarties 3.3 straipsnį Graikijos valstybė įsipareigoja „per du mėnesius išnagrinėti laikantis ankstesnėje dalyje nustatytų reikalavimų pateiktą investicijų projektą ir išduoti visus reikiamus leidimus ir patvirtinimus per ne ilgesnį kaip dešimties mėnesių terminą“.

18 Ginčijamos sutarties 3.4 straipsnyje nustatyta, kad „kompetentingų valdžios institucijų patvirtintas investicijų projektas laikomas šios sutarties priedu ir sudedamąja jos dalimi ir yra privalomas šalims remiantis patvirtinimu“.

19 Ginčijamos sutarties 3.5 straipsnyje nustatyta, kad įgijėjas įsipareigoja „parengti patvirtintą investicijų projektą ir vykdyti gavybos veiklą ne vėliau kaip per gausimuose administraciniuose leidimuose ir patvirtinimuose nustatytus terminus“.

20 Ginčijamos sutarties 4 straipsnyje „Šalių sutartinių pareigų nevykdymo pasekmės“ nustatyta, kad jeigu viena iš susitariančiųjų šalių nevykdo prisiimtų įsipareigojimų, tai tampa pagrindu nutraukti šią sutartį. Sutarties nutraukimo atveju įgijėjas privalo Graikijos valstybei grąžinti visą turtą, o ši privalo tiesiogiai įgijėjui grąžinti sumokėtus pinigus, t. y. vienuolika milijonų eurų ir protingą žalos atlyginimą. Graikijos valstybės padarytas vienašališkas sutarties sąlygų, investicijų projekto leidimų ir patvirtinimų tvarkos pakeitimas priimant įstatymus ar kitus teisės aktus arba bet kokias kitas administracines priemones yra vienas iš aptariamos sutarties nutraukimo pagrindų.

21 Ginčijamos sutarties 5 straipsnyje nustatyta, kad „bet kokia su *Cassandra* kasyklų veikimu susijusi finansinė pareiga įgijėjui netaikoma, jeigu ji atsirado prieš paskelbiant įstatymą, kuriuo patvirtinama ši sutartis“, o „viso Graikijos valstybės įsigyto bendrovei *TVX Hellas* priklausiusio turto perleidimas įgijėjui atleidžiamas nuo bet kokio perleidimo mokesčio“.

22 Graikijos įstatymo Nr. 3220/2004 53 straipsniu patvirtinama kita 2003 m. gruodžio 22 d. *TVX Hellas*, *TVX Gold*, *Ellinikos Chrysos* ir Graikijos valstybės sudaryta sutartis dėl sandorio kainos mokėjimo tvarkos, nustatytos ginčijamos sutarties 2 straipsnyje. Pastarosios sutarties 4 straipsnyje nustatyta, kad jeigu negali būti patvirtinta priimant įstatymą iki 2004 m. sausio 31 d., Graikijos valstybė įsipareigoja bendrovei *Ellinikos Chrysos* grąžinti avansą, kurį *Ellinikos Chrysos* turi sumokėti *TVX Hellas* pagal tos pačios sutarties 1 straipsnį.

23 Graikijos įstatymo Nr. 3220/2004 56 straipsnyje nustatyta, kad ginčijama sutartis laikoma įsigaliojusia kitą dieną nuo šio įstatymo paskelbimo *Graikijos Respublikos oficialiajame leidinyje*. Šis įstatymas buvo paskelbtas 2004 m. sausio 28 d. 2004 m. sausio 30 d. *Ellinikos Chrysos* sumokėjo vienuolika milijonų eurų ir įvykdė visus su mokėjimu susijusius įsipareigojimus.

3. *Administracinė procedūra*

24 2007 m. liepos 9 d. Europos Bendrijų Komisija gavo skundą, kad ginčijama sutartimi Graikijos Respublika pritaikė dvi pagalbos priemones *Ellinikos Chrysos* naudai. 2007 m. lapkričio 5 d. rašte Graikijos valdžios institucijos dėl šio skundo pateikė savo pastabas. Paskui 2008 m. balandžio 7 d. ir birželio 25 d. raštais Komisija išsiuntė du prašymus pateikti papildomos informacijos, į juos Graikijos valdžios institucijos atsakė atitinkamai 2008 m. gegužės 13 d. ir liepos 30 d. raštais.

25 Remdamasi SESV 108 straipsnio 1 dalimi, 2008 m. gruodžio 10 d. sprendimu Komisija pradėjo formalią tyrimo procedūrą dėl aptariamų priemonių ir paragino suinteresuotąsias šalis pateikti pastabas (Sprendimas C(2008) 7853 *final* (OL C 56, 2009, p. 45, toliau – sprendimas pradėti procedūrą)).

26 2009 m. balandžio 10 d. *Ellinikos Chrysos* pateikė pastabas dėl sprendimo pradėti procedūrą. Atsakydama į prašymą pateikti papildomos informacijos, 2009 m. liepos 29 d., 2010 m. sausio 15 d. ir 2010 m. gegužės 4 d. *Ellinikos Chrysos* pateikė papildomų pastabų. Be to, 2009 m. birželio 26 d. ir 2010 m. birželio 24 d. įvyko du Komisijos ir *Ellinikos Chrysos* susitikimai.

27 Kitos trys suinteresuotosios šalys pateikė savo pastabas; tai *European Goldfields*, *Cassandra* kasyklų profesinės organizacijos ir Graikijos kasybos veiklos priežiūros institucija. Galiausiai 2011 m. sausio 4 d. *Ellinikos Chrysos* pateikė Komisijai neformalų dokumentą, kuriame išdėstytas jos susirūpinimas dėl Komisijos atlikto faktinių aplinkybių vertinimo, suvokimo ir vertinimo metodo.

4. *Ginčijamas sprendimas*

28 2011 m. vasario 23 d. Komisija priėmė sprendimą 2011/452/ES dėl valstybės pagalbos C 48/08 (ex NN 61/08), kurią Graikija suteikė *Ellinikos Chrysos SA* (OL L 193, p. 27, toliau – ginčijamas sprendimas), kuriame ši pagalba pripažįstama nesuderinama su vidaus rinka (1 straipsnis) ir kuriame Graikijos Respublikai nurodoma ją susigrąžinti (2 ir 3 straipsniai).

29 Ginčijamo sprendimo rezoliucinė dalis išdėstyta būtent taip:

„*1 straipsnis*

15,34 mln. EUR valstybės pagalba, kurią Graikijos Respublika, pažeisdama [SESV] 108 straipsnio 3 dalį, neteisėtai suteikė įmonei *Ellinikos Chrysos* <…>, nedera su vidaus rinka.

2 straipsnis

1. Graikijos Respublika iš pagalbos gavėjos susigrąžina 1 straipsnyje nurodytą pagalbą.

2. Susigrąžintinos sumos yra su palūkanomis, skaičiuojamomis nuo tos dienos, kurią tos sumos suteiktos gavėjui, iki jų faktinio susigrąžinimo dienos.

<…>

3 straipsnis

1. 1 straipsnyje minima pagalba turi būti susigrąžinama nedelsiant ir veiksmingai.

2. Graikija turi užtikrinti, kad šis sprendimas būtų įgyvendintas per keturis mėnesius nuo pranešimo apie jį dienos.“

30 Šiame sprendime taip identifikuojamos abi pagalbos priemonės (ginčijamo sprendimo 15–18 konstatuojamosios dalys):

„II.c. 1 Priemonė. Pardavimo kaina mažesnė už rinkos vertę

(15) <…> Graikijos valstybė *Cassandra* kasyklas pardavė *Ellinikos Chrysos* už 11 mln. EUR, prieš tai neatlikusi jokio turto vertinimo ar nepaskelbusi jokio atviro konkurso. Parduota:

a) *Stratoni*, *Skouries* ir *Olympiada* kasyklos kartu su atitinkamomis kasybos teisėmis,

b) žemė,

c) mineralinių žaliavų [rūdų] atsargos ir

d) pagrindinis kapitalas (kasybos ir apdirbimo įranga, darbininkams skirti pastatai ir pramoniniai pastatai).

Pasak Graikijos valdžios institucijų, šia priemone buvo siekiama rasti savininką, pageidaujantį toliau vykdyti kasybos veiklą ir išsaugoti darbo vietas bei apsaugoti aplinką.

<…>

II.d. 2 Priemonė. Atleidimas nuo mokesčio ir teisinių rinkliavų sumažinimas <…>

(18) Šiame sprendime Komisija nustatė, kad bendra pagalbos suma 1 ir 2 priemonės atveju yra 15,34 mln. EUR; <…>“

31 Kiek tai susiję su pirmąja pagalbos priemone, būtent su *Cassandra* kasyklų vertės apskaičiavimu, Komisija ištyrė kiekvieną iš trijų atskirų kasyklų, sudarančių šias kasyklas (*Stratoni*, *Olympiada* ir *Skouries*), atsižvelgdama į kiekvienos kasyklos vertę, grindžiamą pardavimo metu egzistavusiais ekonominiais veiksniais ir kiekvienos kasyklos gebėjimu veikti. Kad apskaičiuotų šią vertę, Komisija rėmėsi tarptautinės konsultavimo bendrovės, kurios specializacija – kasybos sektorius, parengta ekspertizės ataskaita, kurią rengdama kapitalo didinimo šioje bendrovėje planą užsakė *European Goldfields* ir kurioje faktinė vertinimo data nustatyta 2004 m. birželio 30 d. vidurnaktį (toliau – ekspertizės ataskaita). Šioje ataskaitoje, remiantis pajamų metodu, kurį Komisija laiko taikytinu atliekant šį vertinimą, pateiktos tokios visų trijų kasyklų grynosios vertės: atitinkamai neigiama – 28,79 mln. JAV dolerių (USD), arba – 23,7 mln. eurų, *Olympiada* kasyklos vertė ir teigiamos 10,48 mln. USD, arba 8,6 mln. eurų, *Stratoni* kasyklos ir 15,72 mln. USD, arba 12,9 mln. eurų, *Skouries* kasyklos vertės, kurias sudėjus gaunama neigiama – 2,59 mln. eurų suma (ginčijamo sprendimo 68–74 konstatuojamosios dalys).

32 Konkrečiai dėl *Olympiada* kasyklos vertės ginčijamo sprendimo 75 ir 76 punktuose Komisija vis dėl to pažymėjo:

„(75) <…> grynoji dabartinė *Olympiada* [kasyklos] (parengtos veiklai) vertė pardavimo metu tikrai buvo neigiama. Nepaisant to, <…> neigiama grynoji dabartinė *Olympiada* vertė reiškia, kad pardavimo metu laukiamas pelnas iš kasyklos eksploatavimo, esant nurodytam pastarųjų 11 metų buvusiam kainos lygiui, būtų neigiamas. Atsižvelgiant į aukso kainą, bet kuris *Olympiada* savininkas būtų pasirinkęs neeksploatuoti kasyklos ir būtų stengęsis kiek galima išvengti nuostolių. Kaip matyti, neeksploatuodamas kasyklos pirkėjas galėjo apriboti nuostolius iki 5,5 mln. EUR, o tai yra sąnaudos, kurias pirkėjas turėjo pagal sutartį prisiimti dėl aplinkos apsaugos priežasčių ir eksploatacijos tikslais. Tačiau vien iš to negalima daryti išvados, kad *Olympiada* vertė turėtų būti – 5,5 mln. EUR, nes iš esmės tai, kad kasykla yra nuosava, suteikia tam tikrą su pasirinkimu susijusią vertę: savininkas gali kasyklą eksploatuoti gerais laikais (kai aukso kainos pakankamai didelės) ir pasirinkti jos neeksploatuoti tada, kai laikai sunkesni (aukso kainos nepakankamai didelės). Atitinkamai, *Ellinikos Chrysos* galėjo pasirinkti perimti kasyklą kaip *Cassandra* kasyklų paketo dalį ar tikėdamasi, kad vėliau galės daryti būtinas investicijas į *Olympiada* kasyklą, kad pelningai iš naujo pradėtų ją eksploatuoti, jei aukso kainos pakils (gerokai pakils) iki aukštesnio negu 1993–2003 m. lygio.

(76) Patikimai apskaičiuoti šią su pasirinkimu susijusią vertę gana sudėtinga. Dar svarbiau tai, kad bet kokia tokia vertė turėtų būti koreguojama atsižvelgiant į (gana didelę) tikimybę, kad net jei aukso kainos būtų pakankamai didelės, kad kasyklos eksploatavimas būtų pelningas, leidimas šiai kasyklai galėtų būti ir neišduotas. <…> *Olympiada* kasybos ir aukso apdirbimo leidimai buvo anuliuoti dėl aplinkosaugos priežasčių, kurios laikytos rimtomis. Todėl atrodytų tinkama manyti, kad *Olympiada* turi su pasirinkimu susijusią vertę, kuri gali būti atsargiai [pagrįstai] nurodyta kaip nulinė. Atitinkamai, grynoji *Olympiada* vertė turėtų būti apskaičiuota esanti – 5,5 mln. EUR.“

Procesas ir šalių reikalavimai

33 Graikijos Respublika pareiškė ieškinį; jis Bendrojo Teismo kanceliarijoje gautas 2011 m. balandžio 28 d. ir jam suteiktas bylos numeris T-233/11.

34 *Ellinikos Chrysos* pareiškė ieškinį; jis Bendrojo Teismo kanceliarijoje gautas 2011 m. gegužės 20 d. ir jam suteiktas bylos numeris T-262/11.

35 2011 m. rugpjūčio 9 d. bendrovė *European Goldfields* Bendrojo Teismo kanceliarijoje pateikė prašymą, kuriuo prašė leisti jai įstoti į bylą T-233/11 palaikyti Graikijos Respublikos reikalavimų.

36 2011 m. rugsėjo 7 d. nutartimi Bendrojo Teismo penktosios kolegijos pirmininkas, remdamasis Europos Sąjungos Teisingumo Tesimo statuto, kuris pagal šio statuto 53 straipsnio pirmą pastraipą taikomas procesui Bendrajame Teisme, 40 straipsnio antra pastraipa, atmetė šio sprendimo 35 punkte nurodytą prašymą leisti įstoti į bylą dėl to, kad šioje byloje nagrinėjamas ginčas tarp valstybės narės ir Europos Sąjungos institucijos, ir nurodė *European Goldfields* padengti savo bylinėjimosi išlaidas.

37 2011 m. rugpjūčio 9 d. bendrovė *European Goldfields* Bendrojo Teismo kanceliarijoje pateikė prašymą, kuriuo prašė leisti jai įstoti į bylą T-262/11 palaikyti *Ellinikos Chrysos* reikalavimų.

38 2012 m. kovo 27 d. nutartimi Bendrojo Teismo penktosios kolegijos pirmininkas, remdamasis Teisingumo Teismo statuto, kuris pagal šio statuto 53 straipsnio pirmą pastraipą taikomas procesui Bendrajame Teisme, 40 straipsnio antra pastraipa, atmetė šio sprendimo 37 punkte nurodytą prašymą leisti įstoti į bylą, nes *European Goldfields* pagrindė tik netiesioginį ir galimą suinteresuotumą bylos baigtimi, ir nurodė šiai bendrovei padengti savo bylinėjimosi išlaidas.

39 Pasikeitus Bendrojo Teismo kolegijų sudėčiai, 2013 m. spalio 3 d. Bendrojo Teismo pirmininkas perskyrė bylas kitam į ketvirtąją kolegiją paskirtam teisėjui pranešėjui, todėl šios bylos buvo priskirtos šiai kolegijai.

40 2014 m. rugpjūčio 7 d., taikydamas proceso organizavimo priemones pagal 1991 m. gegužės 2 d. Bendrojo Teismo procedūros reglamento 64 straipsnio 3 dalies a punktą, Bendrasis Teismas raštu pateikė šalims keletą klausimų; į šiuos klausimus jos atsakė per nustatytus terminus.

41 Tą pačią dieną Bendrasis Teismas šalims pateikė klausimą dėl galimo bylų T-233/11 ir T-262/11 sujungimo, kad būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis ir priimtas sprendimas išnagrinėjus bylą.

42 2014 m. rugsėjo 2 d. Komisija pateikė pastabas ir nurodė, kad iš esmės neprieštarauja tokiam sujungimui.

43 2014 m. spalio 1 ir 2 d. elektroniniais laiškais Graikijos Respublika nurodė, kad prieštarauja bylų T-233/11 ir T-262/11 sujungimui. Ji taip pat nurodė, kad jei jos būtų sujungtos, tam tikri bylos T-233/11 dokumentuose esantys duomenys turėtų būti laikomi konfidencialiais, pateikė prašymą tam tikras tų dokumentų ištraukas laikyti konfidencialiomis į bylą įstojusios šalies atžvilgiu ir pridėjo nekonfidencialią savo dokumentų versiją.

44 2014 m. spalio 29 d. Bendrasis Teismas nusprendė nejungti bylų T-233/11 ir T-262/11, kad būtų vykdoma žodinė proceso dalis.

45 Remdamasis teisėjo pranešėjo pranešimu, Bendrasis Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį.

46 2015 m. sausio 28 d. posėdyje buvo išklausytos šalių kalbos ir atsakymai į Bendrojo Teismo žodžiu pateiktus klausimus. Per šį posėdį šalims buvo pateiktas klausimas dėl bylų T-233/11 ir T-262/11 sujungimo, kad būtų bendrai priimtas sprendimas, kuriuo užbaigiamas procesas. Graikijos Respublika pakartojo nepritarimą tokiam sujungimui, kiek tai susiję su byla T-233/11, o Komisija neprieštaravo. Byloje T-262/11 šalys formaliai neprieštaravo šiam sujungimui.

47 Graikijos Respublika ir *Ellinikos Chrysos* (toliau kartu – ieškovės) Bendrojo Teismo prašo:

— panaikinti ginčijamą sprendimą,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

48 Komisija Bendrojo Teismo prašo:

— atmesti ieškinį byloje T-233/11 kaip nepagrįstą, o ieškinį byloje T-262/11 kaip iš dalies nepriimtiną ir kaip iš dalies nepagrįstą,

— priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

49 Bylos sujungiamos, kad būtų priimtas bendras sprendimas, kaip nustatyta Bendrojo Teismo procedūros reglamento 68 straipsnio 1 dalyje.

1. *Dėl priimtinumo*

50 Byloje T-262/11 Komisijai kyla abejonių dėl ieškinio priimtinumo atsižvelgiant į Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnį ir į 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktą, nes ieškinys yra bereikalingai ilgas, o jame išdėstyti pagrindai pateikti painiai. Be to, nuoroda į priedus nenurodant puslapio nėra „tiksli“. Beje, ne visi šie priedai pateikti ta kalba, kuri pasirinkta proceso kalba šioje byloje, kaip nurodyta minėto 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 35 straipsnio 3 dalyje, todėl Komisija jų nenagrinėjo. Be to, kiek tai susiję su *Ellinikos Chrysos* teiginiu, jog Komisija iškraipė jos argumentus, pastaroji tai aiškina neaiškiu ieškinio formulavimu.

51 *Ellinikos Chrysos* ginčija Komisijos argumentus.

52 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnį ir 1991 m. gegužės 2 d. Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punktą ieškinyje turi būti nurodytas ginčo dalykas ir pagrindų, kuriais remiamasi, santrauka.

53 Pagal teismo praktiką šis nurodymas turi būti pakankamai aiškus ir tikslus, kad atsakovė galėtų pasirengti gynybai, o Bendrasis Teismas – priimti sprendimą dėl ieškinio. Tas pats taikoma ir bet kokiam reikalavimui, prie kurio turi būti nurodyti pagrindai ir argumentai, kurie tiek atsakovei, tiek teismui leistų įvertinti jo pagrįstumą (1994 m. liepos 7 d. Sprendimo *Dunlop Slazenger / Komisija*, T-43/92, Rink., EU:T:1994:79, 183 punktas). Todėl, kad ieškinys būtų priimtinas, pačiame jo tekste turi būti bent glaustai, tačiau nuosekliai ir suprantamai išdėstytos pagrindinės teisinės ir faktinės aplinkybės, kuriomis jis grindžiamas. Šiuo atžvilgiu, nors tam tikrais klausimais ieškinį galima pagrįsti ir papildyti nurodant pridedamų dokumentų ištraukas, bendra nuoroda į kitus dokumentus, net ir pridedamus prie ieškinio, negali kompensuoti esminių teisinio argumentavimo elementų, kurie, remiantis pirmiau minėtomis nuostatomis, turi būti pateikti ieškinyje, nebuvimo (žr. 2007 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Microsoft / Komisija*, T-201/04, Rink., EU:T:2007:289, 94 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką; 2009 m. gegužės 7 d. Sprendimo *NVV ir kt. / Komisija*, T-151/05, Rink., EU:T:2009:144, 61 punktą ir

jame nurodytą teismo praktiką ir 2011 m. spalio 5 d. Sprendimo *Transcatab / Komisija*, T-39/06, Rink., EU:T:2011:562, 366 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Be to, Bendrasis Teismas neprivalo ieškinio prieduose ieškoti ir nustatyti pagrindų ir argumentų, kuriuos jis galėtų laikyti pagrindžiančiais ieškinį, nes priedai atlieka tik įrodomąją ir pagalbinę funkciją (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, C-382/12 P, Rink., EU:C:2014:2201, 40 punktą; minėtų sprendimų *NVV ir kt. / Komisija* EU:T:2009:144, 61 punktą ir *Transcatab / Komisija*, EU:T:2011:562, 366 punktą).

54 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad nors pagrindai išdėstyti ir suformuluoti nevisiškai tiksliai, prieš ginčijamą sprendimą nukreiptų kaltinimų apimtį galima suprasti. Iš tiesų, ginčo dalykas aiškiai apibrėžtas, o pateikti pagrindai susiję, pirma, su klaidingu SESV 107 straipsnio 1 dalies taikymu ir aiškinimu ir su keliomis faktinių aplinkybių dėl valstybės pagalbos egzistavimo vertinimo klaidomis ir, antra, su teisės į gynybą pažeidimu, jos procesinių teisių pažeidimu, su piktnaudžiavimu įgaliojimais, taip pat gero administravimo principo ir pareigos atlikti nešališką ir kruopštų tyrimą pažeidimu.

55 Be to, dėl priedų pažymėtina, kad, remiantis teismų praktika, nors ieškinio turinys specifiniais klausimais gali būti paremtas ir papildytas pateikiant nuorodą į prie jo pridėtų dokumentų ištraukas, bendra nuoroda į kitus dokumentus, netgi ieškinio priedus, negali kompensuoti pagrindinių teisinės argumentacijos elementų, kurie turi būti pačiame ieškinyje, nebuvimo (žr. 53 punkte minėto Sprendimo *MasterCard ir kt. / Komisija*, EU:C:2014:2201, 40 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

56 Šiuo atveju, kaip teisingai pažymi Komisija, *Ellinikos Chrysos* ieškinyje daro nuorodą į du ilgus priedus, kuriuose yra tik dvi trumpos ištraukos, reikalingos pateiktam argumentui pagrįsti, o dėl to ieškinio nagrinėjimas tapo sudėtingesnis. Nors dėl to tenka apgailestauti, šiuo atveju tai nesutrukdė suprasti ieškinio pagrindą sudarančių argumentų, išdėstytų dokumentų tekste ir grindžiamų priedais tik tam, kad būtų pateikta papildomų įrodymų, esmės, nes šios ištraukos buvo pažymėtos priedų tekste.

57 Taigi Komisija, remdamasi ieškiniu, galėjo pasirengti gynybai, o Bendrasis Teismas galėjo suprasti šio ieškinio pagrindimą, todėl ieškinys turi būti pripažintas atitinkančiu procedūros reikalavimus, kurie nurodyti šio sprendimo 53 punkte minėtoje teismų praktikoje. Todėl šis ieškinys yra priimtinas.

2. *Dėl esmės*

Panaikinimo pagrindų santrauka

58 Ieškiniams pagrįsti Graikijos Respublika ir *Ellinikos Chrysos* pateikia atitinkamai tris ir du pagrindus. Pirmasis kiekvienos ieškovės pateiktas pagrindas iš esmės yra toks pats ir susijęs su SESV 107 straipsnio 1 dalies ir 108 straipsnio 2 dalies klaidingu aiškinimu ir taikymu ir su faktinių aplinkybių dėl valstybės pagalbos egzistavimo vertinimo klaida. Jų teigimu, Komisija:

— kiek tai susiję su pirmąja pagalbos priemone (*Cassandra* kasyklų pardavimas už mažesnę kainą nei jų rinkos vertė),

a) klaidingai nusprendė, kad tenkinama sąlyga dėl valstybės išteklių panaudojimo, nors Graikijos valstybės vaidmuo apsiribojo paprastu tarpininkavimu dėl sandorio;

b) jei pirmajam teiginiui nebūtų pritarta, klaidingai pritaikė privataus investuotojo kriterijų;

c) jei ir šiam teiginiui nebūtų pritarta, klaidingai nusprendė, kad tenkinama pranašumo dėl turto, kuris yra sandorio dalykas, vertės skaičiavimo klaidos egzistavimo sąlyga;

d) byloje T-233/11 klaidingai įvertino, kaip teigia Graikijos Respublika, sąlygą dėl konkurencijos iškraipymo ir poveikio valstybių narių prekybai egzistavimo;

— kiek tai susiję antrąja pagalbos priemone (atleidimas nuo pareigos mokėti sandorio vykdymo mokesčius),

a) klaidingai įvertino pranašumo egzistavimo sąlygą;

b) byloje T-233/11 klaidingai įvertino, kaip teigia Graikijos Respublika, sąlygą dėl konkurencijos iškraipymo ir poveikio valstybių narių prekybai egzistavimo.

59 Kiti ieškovių šiose bylose pateikti pagrindai skiriasi. Byloje T-233/11 Graikijos Respublika teigia, kad buvo klaidingai aiškinamas 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999, nustatančio išsamias [SESV 108] straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339), 14 straipsnio 1 dalies antras sakinys, nes dėl reikalavimo susigrąžinti pagalbą buvo pažeisti proporcingumo, sąžiningo bendradarbiavimo, teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai (antrasis pagrindas). Be to, ji kaltina Komisiją nepakankamu ir prieštaringu motyvavimu ir SESV 296 straipsnio pažeidimu dėl įvairių aspektų, susijusių su pranašumo įgijimu ir konkurencijos iškraipymu (trečiasis pagrindas). Byloje T-262/11 *Ellinikos Chrysos* teigia, kad buvo pažeista jos teisė į gynybą ir procesinės teisės, kad buvo piktnaudžiauta įgaliojimais ir kad buvo pažeistas gero administravimo principas ir pareiga atlikti nešališką ir kruopštų tyrimą (ketvirtasis pagrindas).

Dėl ieškinio pirmojo pagrindo, susijusio su SESV 107 straipsnio 1 dalies ir 108 straipsnio 2 dalies klaidingu aiškinimu ir taikymu ir su įvairiomis faktinių aplinkybių dėl valstybės pagalbos egzistavimo vertinimo klaidomis (bylos T-233/11 ir T-262/11)

Dėl pirmosios pagalbos priemonės

– Pirminės pastabos

60 Dėl pirmosios pagalbos priemonės, t. y. *Cassandra* kasyklų pardavimo žemesne nei rinkos kaina (toliau – ginčijamas pardavimas), pažymėtina, jog ieškovės iš esmės ginčija Komisijos išvadą dėl *Ellinikos Chrysos* suteikto pranašumo. Šiuo atveju ieškovių argumentai gali būti suskirstyti į tris dalis. Pirmoje dalyje jos kelia kausimą dėl valstybės išteklių panaudojimo ir įtariamos pagalbos priskyrimo Graikijos valstybei. Antroje dalyje ieškovės kaltina Komisiją, kad ši, pirma, neatsižvelgė į tam tikrus esminius duomenis atlikdama *Cassandra* kasyklų rinkos vertės įvertinimą, antra, klaidingai pritaikė privataus investuotojo kriterijų, trečia, klaidingai ir selektyviai rėmėsi šuo tikslu parengtos ekspertų ataskaitos duomenimis ir, ketvirta, padarė skaičiavimo klaidą vertindama *Ellinikos Chrysos* įsigyto turto rinkos vertę. Trečioje dalyje Graikijos Respublika (kiek tai susiję su byla T-233/11) taip pat ginčija konkurencijos iškraipymo ir poveikio valstybių narių prekybai faktą.

61 Visų pirma reikia išnagrinėti antrą dalį dėl pranašumo egzistavimo ir privataus investuotojo kriterijaus taikymo, paskui pirmą dalį dėl kaltinimo valstybei, kad suteikė šį pranašumą, ir, galiausiai, trečią dalį, susijusią tik su byla T-233/11, dėl konkurencijos iškraipymo ir poveikio valstybių narių prekybai.

– Dėl antros dalies, susijusios su pranašumo egzistavimo sąlygos vertinimo klaida

62 Ieškovės ginčija Komisijos vertinimą dėl pranašumo egzistavimo, grindžiamą klaidingu tam tikrų faktinių aplinkybių vertinimu (pirmasis kaltinimas) ir neteisingu bei selektyviu ekspertų ataskaitos taikymu (antrasis kaltinimas), taip pat akivaizdžia vertinimo klaida taikant privataus investuotojo kriterijų (trečiasis kaltinimas) ir turto, dėl kurio sudarytas sandoris, vertės skaičiavimo klaida (ketvirtasis kaltinimas).

63 Dėl pirmojo kaltinimo pažymėtina, kad kaip vieną iš Komisijos neteisingai, kaip įtariama, įvertintų faktinių aplinkybių *Ellinikos Chrysos* visų pirma nurodo, jog pagal ginčijamą sutartį perduodamas ne nekilnojamasis turtas arba *Cassandra* kasyklos, kaip veikianti įmonė, o tik bankrutuojančios bendrovės *TVX Hellas* turtas. Antra, ji teigia, kad, viena vertus, sumokėta vienuolikos milijonų eurų kaina už ginčijamą perleidimą atspindi ne perleisto turto vertę, o tik dalį *TVX Hellas* investicijų projekto *Cassandra* kasyklose atsisakymo sąnaudų ir, kita vertus, ši suma nesusijusi su tikra Graikijos valstybės ir *TVX Hellas* skolinių reikalavimų tarpuskaita, nes šie skoliniai reikalavimai nėra nei neginčytini, nei likvidūs.

64 Graikijos Respublika teigia, kad apie ginčijamą pardavimą neturėjo būti pranešta skelbiant konkursą, kaip teigia Komisija, nes aptariamas sandoris nepatenka į 2003 m. galiojusių direktyvų dėl viešųjų pirkimų taikymo sritį. Be to, ji remiasi Komisijos komunikato dėl valstybės pagalbos elementų valdžios institucijoms parduodant žemę ir pastatus (OL C 209, 1997, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 143) II skyriaus 2 dalies d punktu, kurio Komisija privalėjo laikytis.

65 Dėl antrojo kaltinimo pažymėtina, kad ieškovės kritikuoja Komisijos vertinimą dėl pranašumo egzistavimo, nes jis grindžiamas ekspertų ataskaita, kurios patikimumo jos neginčija, tačiau ginčija būdą, kaip Komisija ja pasinaudojo ir vertino. Iš tiesų, pirma, ši ataskaita parengta vykdant *European Goldfields* kapitalo dalies bendrovėje *Ellinikos Chrysos* didinimo projektą. Antra, vertinimas atliktas po to, kai buvo sudaryta ginčijama sutartis. Trečia, šioje ataskaitoje įvertintas ne visas *TVX Hellas* turtas jos pardavimo 2003 m. gruodžio mėn. metu, o tik galima ir vien dabartinė *Ellinikos Chrysos*, naujam patikimam investuotojui, pasiryžusiam parengti investicijų į auksą projektą, priklausančių kasyklų vertė įvertinimo momentu. Ketvirta, aptariama ataskaita buvo pagrįsta teiginiu, kad visos trys *Cassandra* kasyklos buvo „parengtos veiklai“, tačiau ši pradinė hipotezė iš tikrųjų netaikoma *Cassandra* kasykloms, nes nebuvo gauti leidimai jas eksploatuoti.

66 Ieškovės teigia, kad Komisija selektyviai ir savavališkai aiškino ekspertų ataskaitos duomenis ir iš esmės pritarė toje ataskaitoje taikomam skaičiavimo metodui, tačiau į jį nuosekliai neatsižvelgė, kiek tai susiję su *Stratoni* ir *Olympiada* kasyklomis. Šiuo tikslu jos pateikia pataisytas lenteles, kuriose išdėstyti, jų manymu, teisingi skaičiavimai dėl kiekvieno šioje ataskaitoje pasiūlyto metodo. Rezultatas yra neigiamas vertinimas tarp - 4,20 ir - 4,80 mln. eurų.

67 Dėstydamos trečiąjį kaltinimą ieškovės kaltina Komisiją, kad ši klaidingai taikė privataus investuotojo kriterijų. Šiuo klausimu Graikijos Respublika teigia, kad nereikėjo nagrinėti, ar Graikijos valstybės elgesys atitinka „apdairaus privataus investuotojo kriterijų“, kadangi neteisminiame susitarime nustatytas žalos atlyginimas niekuo nesiskirtų nuo kainos, dėl kurios galėjo būti susitarta per laisvas derybas dėl *Cassandra* kasyklų pardavimo kitam trečiajam asmeniui nei ši valstybė, nes šio susitarimo šalių abipusiai reikalavimai kyla iš šių kasyklų veiklos ir eksploatavimo ir pateikti kaip turto ar įsipareigojimų elementai šių kasyklų pardavėjo turto apraše.

68 Paskui ieškovės kritikuoja „idealizuotos formos“ „apdairaus privataus investuotojo kriterijaus“ taikymą. Jos iš esmės mano, kad Komisija turėjo atsižvelgti į realų privatų investuotoją, t. y. *Kinross / TVX Hellas* grupę, egzistuojančią tuo momentu, kai reikia vertinti pagalbos egzistavimą. Graikijos Respublika priduria, kad konkrečiomis kasyklų pardavimo aplinkybėmis privatus investuotojas rūpintųsi, kaip užtikrinti gerą tų kasyklų funkcionavimą, kurio viena iš reikalingų sąlygų yra aplinkos apsauga ir darbo vietų išsaugojimas.

69 Ketvirtajame kaltinime ieškovės kaltina Komisiją, kad vertindama *Cassandra* kasyklas ši padarė skaičiavimo klaidą. Jos kritikuoja, pirma, aplinkybę, kad Komisija atliko atskirus skaičiavimus dėl kiekvienos aptariamos kasyklos, nors jos sudaro vieną nedalomą kasyklų kompleksą, kuris buvo parduotas kaip visuma, ir, antra, Komisijos atliktą skaičiavimą dėl kiekvienos kasyklos atskirai, pabrėždamos tam tikrus duomenis, į kuriuos Komisija turėjo atsižvelgti ir kurie, kaip jos mano, būtų nulėmę kitokį įvertinimą.

70 Dėl *Stratoni* kasyklos ieškovės teigia, kad jos vertinimas turėjo būti peržiūrėtas ir sumažintas, nes ta kasykla neturėjo galiojančio eksploatacijos leidimo, kadangi ginčijamos sutarties sudarymo momentu dėl 2003 m. vasario 18 d. išduoto leidimo nacionaliniuose teismuose buvo pareikštas ieškinys dėl panaikinimo, todėl jis negalėjo būti perleistas pagal sutartį bendrovei *Ellinikos Chrysos*. Todėl ši kasykla neturėjo būti laikoma „parengta veiklai“ kasykla, nes veikla joje buvo atnaujinta tik praėjus dvejiems metams po sutarties sudarymo. Beje, Komisija neatsižvelgė nei į neveikiančios kasyklos priežiūros sąnaudas, nei į tos pačios kasyklos su aplinkos apsauga susijusias išlaidas, nors vertindama *Olympiada* kasyklą ji atsižvelgė į šiuos aspektus.

71 Dėl *Skouries* kasyklos ieškovės teigia, kad tai yra tik telkinys, kurį norint eksploatuoti kaip kasyklą reikia didelių investicijų ir su leidimais susijusių išlaidų. Jo pardavimas apima tik su juo susijusių kasyklos teisių perdavimą, ir galimybė gauti leidimą eksploatuoti kasyklą neapsaugota nuo rizikos, kad jis gali būti panaikintas, kaip nutiko kitų kasyklų atveju. Aptariama kasykla niekada neveikė, todėl jos vertė neišvengiamai turėjo būti nereikšminga ginčijamo sprendimo sudarymo momentu.

72 Dėl kasyklos *Olympiada* ieškovės teigia, kad ginčijamo perleidimo momentu jos vertė buvo neigiama (– 23,7 mln. eurų remiantis ekspertų ataskaita) dėl didelių transporto ir aukso perdirbimo, atliekų tvarkymo ir aplinkos apsaugos sąnaudų ir dėl žemo aukso kainos kurso. Be to, jos tvirtina, kad šios kasyklos vertė turėjo didelę ekonominę įtaką nustatant viso *Cassandra* kasyklų komplekso pardavimo kainą ir galėjo lemti taip pat mažesnę *Stratoni* kasyklos vertę, nes tam, kad investicijos į šias kasyklas būtų pelningos, įmonė būtinai privalo turėti galimybę eksploatuoti *Olympiada* aukso kasyklą. Todėl Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą nesuteikdama neigiamos vertės pastarajai kasyklai ir savavališkai atsisakydama ekspertų ataskaitoje pateikto šios kasyklos įvertinimo (ginčijamo sprendimo 75 ir 76 konstatuojamosios dalys). Galiausiai, pasak *Ellinikos Chrysos*, pagal ginčijamą sutartį pirkėjas iš karto buvo įpareigotas investuoti į aukso kasybą ir taip patirti sąnaudų.

73 Dėl žemės sklypų vertės ieškovės teigia, kad ginčijamoje sutartyje nurodyti žemės sklypai negalėjo būti laikomi nuo *Cassandra* kasyklų atskiru turtu pagal Graikijos kasykloms taikomą teisę (Graikijos įstatyminio dekreto Nr. 210/1973 65 straipsnis), nes jų naudojimas griežtai susijęs su kasybos veikla. Šie sklypai iš tikrųjų pagal 1995 m. sudarytą sutartį klasifikuojami kaip kasyklų sklypai, o pagal Graikijos įstatymą Nr. 3200/2004, kuriuo patvirtinama ginčijama sutartis, kvalifikuojami kaip „pramoninės zonos“. Tačiau, kadangi kasyklos neveikė, minėti sklypai negalėjo būti naudojami kasybos įmonės poreikiams ir todėl jų vertė buvo mažesnė už Komisijos nurodytąją. Be to, Komisija savavališkai nusprendė indeksuoti aptariamoje sutartyje numatytą šių sklypų pirkimo vertę pagal bendrąjį pramonės gamybos kainų indeksą ir taip šiuos kasyklų sklypus prilygino juose pagamintoms prekėms.

74 Galiausiai dėl rūdų išteklių vertės pažymėtina, kad Graikijos Respublika ginčija ginčijamo pardavimo dalyko aprašymą ir tai, kad Komisija atsižvelgė į telkinius, kurie aprašyti ekspertų ataskaitoje, nors nuo 2003 m. iki 2004 m. *Ellinikos Chrysos* išnaudojo dalį rūdos. Be to, ji ginčija Komisijos išvadą, kad išteklių vertės nebuvo galima apskaičiuoti. Ši vertė yra neigiama dėl didelių sandėliavimo ir aplinkos apsaugos sąnaudų, patiriamų dėl aptariamose kasyklose esančios koncentruotos aukso rūdos.

75 Komisija ginčija ieškovių argumentus.

76 Pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį „valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su vidaus rinka, kai ji daro įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai“.

77 Remiantis nusistovėjusia teismo praktika teigtina, kad tokia valstybės pagalbos sąvoka, kokia apibrėžta Sutartyje, yra teisinė sąvoka ir turi būti aiškinama vadovaujantis objektyviais kriterijais. Dėl šios priežasties Sąjungos teismas, atsižvelgdamas tiek į jam pateikto konkretaus ginčo aplinkybes, tiek į Komisijos atliktus techninius ar sudėtingus vertinimus, iš esmės privalo vykdyti visapusišką kontrolę, kiek tai susiję su klausimu, ar priemonė patenka į SESV 107 straipsnio 1 dalies taikymo sritį (žr. 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *British Aggregates / Komisija*, C-487/06 P, Rink., EU:C:2008:757, 111 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

78 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką prekių tiekimas ar paslaugų teikimas lengvatinėmis sąlygomis gali būti valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį (šiuo klausimu žr. 2004 m. rugsėjo 16 d. Sprendimo *Valmont / Komisija*, T-274/01, Rink., EU:T:2004:266, 44 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

79 Kalbant apie pagalbos, teikiamos sklypo pardavimo, kaip įtariama, lengvatine kaina forma, vertės nustatymą, reikia patikrinti, ar tariamas pagalbos gavėjas sklypą nusipirko už kainą, kurios nebūtų galėjęs gauti įprastomis rinkos sąlygomis (šiuo klausimu žr. 2010 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Komisija / Scott*, C-290/07 P, Rink., EU:C:2010:480, 68 punktą; 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe*, C-239/09, Rink., EU:C:2010:778, 34 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir 2002 m. kovo 6 d. Sprendimo *Diputación Foral de Álava ir kt. / Komisija*, T-127/99, T-129/99 ir T-148/99, Rink., EU:T:2002:59, 73 punktą). Tokiomis aplinkybėmis pagalbos vertė lygi skirtumui tarp to, ką gavėjas realiai sumokėjo, ir to, ką jis būtų turėjęs tuo metu sumokėti įprastomis rinkos sąlygomis pirkdamas lygiavertį sklypą iš privataus pardavėjo (2011 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Konsum / Komisija*, T-244/08, EU:T:2011:732, 61 punktas). Nustatydama rinkos kainą Komisija privalo atsižvelgti į netikrumą, kuris gali kilti nustatant buvusias rinkos kainas (78 punkte minėto Sprendimo *Valmont / Komisija*, EU:T:2004:266, 45 punktas). Ši teismų praktika taikoma ir tuo atveju, kai kalbama apie kitokį turtą, kaip antai kasybos įmonės turtą.

80 Šiuo atveju Komisija turi atlikti sudėtingus ekonominius vertinimus (šiuo klausimu žr. 79 punkte minėto Sprendimo *Komisija / Scott*, EU:C:2010:480, 68 punktą).

81 Kai Komisija atlieka sudėtingus ekonominius vertinimus, Sąjungos teismo kontrolė yra ribota. Jis tik patikrina, ar laikomasi procedūros ir motyvavimo taisyklių, materialinio faktinių aplinkybių tikslumo ar nėra akivaizdžios vertinimo klaidos ir ar nepiktnaudžiaujama įgaliojimais (šiuo klausimu žr. 2013 m. sausio 24 d. Sprendimo *Frucona Košice / Komisija*, C-73/11 P, Rink., EU:C:2013:32, 74 ir 75 punktus ir 2013 m. spalio 24 d. Sprendimo *Land Burgenland ir kt. / Komisija*, C-214/12 P, C-215/12 P ir C-223/12 P, Rink., EU:C:2013:682, 77 ir 78 punktus).

82 Kad būtų įrodyta, jog vertindama faktines aplinkybes Komisija padarė akivaizdžią klaidą, ieškovių pateiktų įrodymų turi pakakti, jog sprendime esantis faktinių aplinkybių vertinimas taptų neįtikinamas (1996 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *AIUFFASS ir AKT / Komisija*, T-380/94, Rink., EU:T:1996:195, 59 punktas ir 2008 m. vasario 12 d. Sprendimo *BUPA ir kt. / Komisija*, T-289/03, Rink., EU:T:2008:29, 221 punktas).

83 Vis dėlto, net jei Komisija turi diskreciją ekonominiais klausimais, tai nereiškia, kad Sąjungos teismas turi susilaikyti nuo Komisijos atliktos ekonominių duomenų aiškinimo kontrolės. Iš tikrųjų Sąjungos teismas turi patikrinti ne tik pateiktų įrodymų materialinį tikslumą, patikimumą ir nuoseklumą, bet ir tai, ar šie įrodymai yra visų reikšmingų duomenų, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant kompleksinę

padėtį, visuma ir ar jais galima pagrįsti jais remiantis padarytas išvadas (2005 m. vasario 15 d. Sprendimo *Komisija / Tetra Laval*, C-12/03 P, Rink., EU:C:2005:87, 39 punktas; taip pat žr. 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Ispanija / Lenzing*, C-525/04 P, Rink., EU:C:2007:698, 56 ir 57 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką ir 79 punkte minėto Sprendimo *Komisija / Scott*, EU:C:2010:480, 64 ir 65 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką). Tačiau vykdydamas kontrolę šis teismas neprivalo Komisijos ekonominio vertinimo pakeisti savuoju (83 punkte minėto Sprendimo *Ispanija / Lenzing*, EU:C:2007:698, 57 punktas; 79 punkte minėto Sprendimo *Komisija / Scott*, EU:C:2010:480, 66 punktas ir 81 punkte minėto Sprendimo *Frucona Košice / Komisija*, EU:C:2013:32, 75 punktas).

84 Tais atvejais, kai Sąjungos institucija turi didelę diskreciją, tam tikrų procedūrinių garantijų laikymosi kontrolė yra ypač svarbi. Viena iš šių garantijų yra kompetentingos institucijos pareiga kruopščiai ir nešališkai išnagrinėti visus reikšmingus bylos duomenis ir pakankamai motyvuoti savo sprendimą (1991 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *Technische Universität München*, C-269/90, Rink., EU:C:1991:438, 14 punktas ir 83 punkte minėto Sprendimo *Ispanija / Lenzing*, EU:C:2007:698, 58 punktas).

85 Atsižvelgiant būtent į šiuos principus reikia įvertinti, ar Komisija padarė klaidą konstatuodama, kad suteiktas pranašumas.

86 Šioje byloje Komisija nustatė, kad ginčijamas pardavimas įvyko netaikant konkurso procedūros ar nepriklausomų ekspertų vertinimo (ginčijamo sprendimo 15 konstatuojamoji dalis).

87 Komisijos komunikato dėl valstybės pagalbos elementų valdžios institucijoms parduodant žemę ir pastatus II skyriaus 4 dalyje nustatyta, kad kai Komisija gauna skundą ar kitą pareiškimą iš trečios šalies, kuriame tvirtinama, kad neva valdžios institucijų žemės ar pastatų pardavimo sutartyje buvo valstybės pagalbos elementas, ji nusprendžia, kad nėra valstybės pagalbos, jei suinteresuotosios valstybės narės pateikta informacija rodo, kad buvo laikomasi šio komunikato II skyriaus 1 ir 2 dalyse nustatytų principų, t. y. jeigu pardavimas įvykdytas taikant konkurso procedūrą arba nepriklausomam ekspertui nustačius rinkos vertę.

88 Kadangi ieškovės neginčija Komisijos komunikato dėl valstybės pagalbos elementų valdžios institucijoms parduodant žemę ir pastatus galiojimo, šioje byloje reikia taikyti teismų praktiką, kurioje nustatyta, kad specifinėje valstybės pagalbos srityje Komisija privalo laikytis savo pačios nustatytų rekomendacijų ir priimtų komunikatų tiek, kiek jie atitinka Sutarties normas ir kiek valstybės narės su jais sutiko (2008 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Vokietija ir kt. / Kronofrance*, C-75/05 P ir C-80/05 P, Rink., EU:C:2008:482, 61 punktas). Kai priima elgesio taisykles ir praneša jas viešai paskelbdama, kad nuo šio momento taikys jas atvejams, kuriems skirtos šios normos, Komisija apriboja savo diskreciją ir negali nukrypti nuo šių taisyklių, nes priešingu atveju jai gali būti skirta sankcija už bendrųjų teisės principų, pavyzdžiui, vienodo požiūrio ar teisėtų lūkesčių apsaugos, pažeidimą (2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink., EU:C:2005:408, 211 punktas ir minėto Sprendimo *Vokietija ir kt. / Kronofrance*, EU:C:2008:482, 60 punktas).

89 Kadangi taikant Komisijos komunikatą dėl valstybės pagalbos elementų valdžios institucijoms parduodant žemę ir pastatus ginčijamas pardavimas įvykdytas netaikant nei konkurso procedūros, nei po nepriklausomo eksperto įvertinimo, Komisija neprivalėjo priimti sprendimo, kad vykdant šį pardavimą nebuvo valstybės pagalbos elemento.

90 Kad įvertintų parduoto turto vertę, Komisija rėmėsi ekspertų ataskaita. Dėl Komisijos galimybės remtis šia ataskaita reikia priminti, kad nagrinėdama po aptariamos operacijos parengtas ekspertų ataskaitas ir siekdama nustatyti, ar įprastomis rinkos sąlygomis įgijėjas negalėjo gauti tokios turto pardavimo kainos, Komisija privalo palyginti faktiškai sumokėtą kainą su ta, kuri pateikta šiose ataskaitose, ir nustatyti, ar pardavimo kaina nesiskiria nuo ataskaitose pateiktų kainų tiek, kad būtų galima konstatuoti, jog buvo

suteiktas pranašumas. Šis metodas leidžia atsižvelgti į iš esmės retrospektyvaus tokių rinkos kainų nustatymo atsitiktinumą (žr. 78 punkte minėto Sprendimo *Valmont / Komisija*, EU:T:2004:266, 45 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

91 Be to, nors Komisija, nebūdama įpareigota, gali pasitelkti nepriklausomus ekspertus, tai neatleidžia jos nuo pareigos vertinti jų darbą. Būtent Komisijos, o ne šių ekspertų pagrindinė ir išimtinė užduotis yra prižiūrimai Sąjungos teismų užtikrinti SESV 107 straipsnio laikymąsi ir SESV 108 straipsnio įgyvendinimą (žr. 78 punkte minėto Sprendimo *Valmont / Komisija*, EU:T:2004:266, 72 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

92 Šioje byloje nekyla abejonių, kad nei Graikijos Respublika, nei *Ellinikos Chrysos* neginčija ekspertų ataskaitos, kuri, beje, buvo parengta pastarosios prašymu, patikimumo ir objektyvumo. Vis dėlto ieškovės teigia, kad Komisija negali remtis šia ataskaita, nes ji buvo parengta praėjus šešiems mėnesiams po ginčijamo pardavimo, o šio pardavimo analizė buvo grindžiama prielaida, kad visos trys nagrinėjamos kasyklos buvo „parengtos veiklai“. Jos taip pat neigia, kad šios kasyklos pardavimo momentu atitiko šioje ataskaitoje taikomo vertinimo metodo sąlygas.

93 Pirma, dėl ekspertų ataskaitos parengimo datos reikia pažymėti, kad Komisija gali pasitelkti ekspertus, kad įvertintų turto rinkos kainą po šio turto pardavimo datos, jeigu duomenys, į kuriuos atsižvelgiama, yra tos pačios datos arba už ją ankstesni ir jeigu jie buvo žinomi tą datą.

94 Šioje byloje kaip tik ir buvo toks atvejis. Iš tikrųjų, iš ekspertų ataskaitoje pasiūlytų trijų vertinimo metodų Komisija atsižvelgė tik į pirmąjį, t. y. į pajamų metodą. Šiuo aspektu minėtoje ataskaitoje išskiriamos trys verčių ribos, priklausomai nuo kainų, į kurias atsižvelgiama, t. y., pirma, į istorinių kainų nuo 1993 m. iki 2003 m. vidurkį, antra, į 2004 m. pirmojo pusmečio kainas ir, trečia, į vidutinės kainos laikotarpiu nuo 1993 m. iki 2003 m. ir 2004 m. pirmojo pusmečio kainos sumą, padalytą iš dviejų. Iš visų šių trijų scenarijų Komisija atsižvelgė tik į pirmąjį, kuriame remiamasi vidutinėmis kainomis laikotarpiu nuo 1993 m. iki 2003 m., taigi į kainas, buvusias iki ginčijamo pardavimo. Be to, Komisija neatsižvelgė į šioje ataskaitoje pateiktus duomenis, susijusius su būsimu turtu arba į teorinius kasyklų išteklius.

95 Šios išvados nepaneigia aplinkybė, kad ekspertų ataskaitoje faktinė įvertinimo data nustatyta 2004 m. birželio 30 d. vidurnaktis, t. y. šešiais mėnesiais vėlesnė už ginčijamo pardavimo datą, todėl vidutinės kainos, į kurias atsižvelgta, taip pat buvo ankstesnės už šio pardavimo datą.

96 Antra, dėl pradinės ekspertų ataskaitos prielaidos, kad aptariamos kasyklos buvo „parengtos veiklai“, užginčijimo reikia pažymėti, kad remiantis šios ataskaitos įvadinės dalies tekstu galima teigti, jog joje „parengta veiklai“ laikoma veikianti kasykla arba kasykla, dėl kurios atliekama galimybių studija. Kaip matyti iš šios ataskaitos, taip buvo visų trijų *Cassandra* kasyklų atveju, nes *Stratoni* ir *Olympiada* kasyklos veikė praeityje, o jų veikla buvo sustabdyta dėl socialinių ir su aplinkos apsauga susijusių, o ne dėl ekonominių priežasčių, o dėl *Skouries* kasyklos buvo atliekama galimybių studija.

97 Be to, ekspertų ataskaitoje atsižvelgiama, pirma, į tai, kad aptariamose kasyklose veikla buvo sustabdyta, o atnaujinta tik 2006 m. *Stratoni* kasykloje ir tik 2008 m. *Olympiada* kasykloje, ir, antra, į aplinkybę, kad Graikijos valdžios institucijos suteikia patikimų garantijų, jog kasykloms bus išduoti leidimai, reikalingi veiklai visose trijose aptariamose kasyklose atnaujinti.

98 Pastarąją aplinkybę patvirtina ginčijamos sutarties 1 straipsnis, kuriame nustatyta, jog, „beje, <…> Graikijos valstybė taip pat perleidžia įgijėjui visus egzistuojančius ir nuo šiol jo vardu ir dėl jo interesų galiojančius administracinius ir kitokius leidimus ir patvirtinimus, kurie nebuvo panaikinti ar sustabdyti teismo sprendimu ir kurie nurodyti šios sutarties IV priede“. Be to, tos pačios sutarties 3.3 straipsnyje numatyta, kad „Graikijos valstybė įsipareigoja per du mėnesius išnagrinėti <…> pateiktą investicijų projektą ir išduoti visus reikiamus leidimus ir patvirtinimus per ne ilgesnį kaip dešimties mėnesių terminą“.

99 Remiantis tuo, kas išdėstyta, galima daryti išvadą, kad ieškovių argumentai, kuriais ginčijamas ekspertų ataskaitos, kaip atskaitos taško vertinant *Cassandra* kasyklas, galiojimas ir kurie išdėstyti šio sprendimo 65 punkte, turi būti atmesti.

100 Trečia, dėl vertinimo metodo pažymėtina, kad ekspertų ataskaitoje vertinama grynoji pajamų, kurių tikimasi gauti iš aptariamose kasyklose ateityje būsimos gamybos, vertė ir kartu daroma prielaida, kad išlieka tam tikras netikrumas dėl ilgalaikių investicijų planų. Šis vadinamasis „pajamų metodas“ apibrėžiamas kaip esminis vertinant kasyklų, kurios „veikia ar kuriose rengiamasi pradėti veiklą arba dėl kurių buvo atlikta galimybių studija“, ypatumus. Šio metodo, įskaitant bendrą gebėjimą jį taikyti vertinant minėtas kasyklas aptariamomis sąlygomis, ieškovės savaime neginčija. Tačiau jos ginčija tai, kad šios kasyklos atitiko tokias sąlygas ginčijamo pardavimo momentu.

101 Vis dėlto reikia pažymėti, kad *Stratoni* ir *Olympiada* kasyklų padėtis iš tiesų atitiko ekspertų ataskaitoje pateiktą šių kasyklų apibrėžtį, pagal kurią jos „veikė praeityje“. Iš tiesų, kaip pripažįsta ieškovės, šios kasyklos buvo eksploatuojamos bent iki 1992 m., kiek tai susiję su *Olympiada* kasykla, ir iki 2002 m., kiek tai susiję su *Stratoni* kasykla, o *Skouries* kasykla atitinka tai, kas minėtoje ataskaitoje apibrėžta kaip „kasykla, kurios galimybių studija buvo atlikta“ (žr. šio sprendimo 96 punktą). Šios minėtoje ataskaitoje konstatuotos aplinkybės ieškovės neginčija.

102 Visų pirma, *Stratoni* kasykla turėjo 2003 m. vasario 18 d. išduotą eksploatacijos leidimą, kuris ginčijamo pardavimo momentu dar galiojo, nors dėl jo buvo pareikštas ieškinys dėl panaikinimo. Be to, remiantis ginčijamos sutarties 3.1 straipsniu galima teigti, kad bent vienas eksploatacijos leidimas jau egzistavo. Todėl reikia atmesti ieškovių argumentus, kuriuose nurodoma mažesnė vertė dėl to, kad nebuvo galiojančių šiai kasyklai išduotų leidimų minėto pardavimo momentu ir kad šia sutartimi jie nebuvo perduoti.

103 Toliau dėl *Skouries* kasyklos vertės aišku, kad ši kasykla yra tik telkinys, kuriame dar nesukurta tinkama infrastruktūra, dėl kurio neišduoti kasybos leidimai ir kuris niekada nebuvo eksploatuojamas. Taigi šis teiginys atitinka ekspertų ataskaitoje pateiktą „kasyklos, dėl kurios atlikta galimybių studija“, apibrėžtį. Tokią studiją bendrovė iš tikrųjų atliko 1998 m. Remiantis minėta ataskaita, ši kasykla gali būti vertinama taikant pajamų metodą, nes jai galėtų būti išduotas kasybos leidimas ir ji galėtų būti pradėta eksploatuoti. Be to, apskaičiuojant pačios kasyklos vertę šioje ataskaitoje atsižvelgiama į parengimo, statybos ir veikos sąnaudas ir į administracines išlaidas, siekiant gauti tokį leidimą. Todėl, remdamasi aptariamoje ataskaitoje pateikta nagrinėjamos kasyklos verte, ginčijamo sprendimo 77 ir 78 konstatuojamosiose dalyse Komisija nepadarė jokios akivaizdžios klaidos.

104 Remiantis tuo, kas pasakyta, galima daryti išvadą, kad Komisija galėjo pagrįstai teigti, jog pajamų metodas šioje byloje buvo taikomas *Stratoni* ir *Skouris* kasykloms.

105 Galiausiai dėl *Olympiada* kasyklos ieškovės kaltina Komisiją, kad ši selektyviai pasinaudojo ekspertų ataskaitos duomenimis. Tačiau šiuo klausimu reikia priminti, kad Komisija neprivalo aklai apsiriboti tik ekspertų ataskaitoje pateiktais duomenimis, tačiau privalo juos patikrinti ir įvertinti minėtų ekspertų darbą (šiuo klausimu žr. 78 punkte minėto Sprendimo *Valmont / Komisija*, EU:T:2004:266, 72 punktą). Veikiau reikia atsakyti į klausimą, ar Komisija, vadovaudamasi ekspertų ataskaita kaip atskaitos tašku, kad įvertintų *Cassandra* kasyklas, galėjo nesivadovauti šios ataskaitos rezultatais, kiek tai susiję būtent su šia kasykla, kaip galima teigti remiantis ginčijamo sprendimo 74–76 konstatuojamosiomis dalimis.

106 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad nepadarydama akivaizdžios vertinimo klaidos Komisija galėjo ginčijamo sprendimo 75 konstatuojamojoje dalyje konstatuoti, kad ji negalėjo atsižvelgti į dabartinę neigiamą *Olympiada* kasyklos vertę, pateiktą ekspertų ataskaitoje remiantis pajamų metodu. Iš tiesų, pirma, tokia vertė reikštų, kad egzistuoja veikianti kasykla. Tačiau ginčijamo sprendimo priėmimo momentu ši kasykla negalėjo veikti keletą metų atsižvelgiant į rimtas aplinkosaugos problemas, dėl kurių esami eksploatacijos leidimai buvo panaikinti, ir į sunkumus gauti naujus leidimus. Dėl šios

priežasties Komisija turėjo teisę ginčijamo sprendimo priėmimo momentu teigti, kad pradinė šios ataskaitos prielaida, jog aptariamoje kasykloje veikla galėtų būti atnaujinta 2008 m., ir kad ginčijamos sutarties 3.3 straipsnyje numatyti leidimų išdavimo terminai yra nerealūs. Beje, ieškovės pačios ne kartą pažymėjo, kad yra daug neaiškumų dėl leidimų išdavimo, kiek tai susiję su šia kasykla.

107 Kita vertus, Komisija pakankami įtikinamai nusprendė, kad joks privatus investuotojas nebūtų sutikęs mokėti teigiamos kainos pirkdamas turtą, kurio vertė yra neigiama. Iš esmės privatus investuotojas rinkos sąlygomis veikia atsižvelgdamas į galimą pelningumą (žr. 2000 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Alitalia / Komisija*, T-296/97, Rink., EU:T:2000:289, 84 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Kaip įtikinamai teigia Komisija, vertindamas pelningumo perspektyvas toks investuotojas būtų atsižvelgęs į numatomą *Olympiada* kasyklos vertę ir būtų planavęs eksploatuoti savo kasyklą tik tada, kai dėl aukso kainos kurso ji taptų pelninga, kad išvengtų nuostolių. Tačiau ieškovėms nepavyko paneigti Komisijos teiginio, kad šios kasyklos eksploatacijai reikiamų leidimų išdavimas yra neįmanomas. Tas pats taikoma ir prielaidai, kad net ir tuo atveju, jeigu dėl aukso kainos ji taptų teoriškai pelninga, galimybė eksploatuoti šią kasyklą yra tokia miglota, kad jos vertės nebuvo įmanoma apskaičiuoti, todėl nustatyta nulinė jos vertė.

108 Komisija taip pat nepadarė akivaizdžių vertinimo klaidų, kai iš šios vertės atėmė 5,5 mln. eurų *Olympiada* kasyklos priežiūros išlaidoms, kurios nustatytos sutartine pareiga remiantis ginčijamos sutarties 3 straipsniu (žr. ginčijamo sprendimo 75 punktą), kuriame nustatyta, kad šias išlaidas turi padengti *Ellenikos Chrysos* per ne daugiau kaip trejus metus. Iš tiesų, kadangi nebuvo galima numatyti, kiek metų minėta kasykla negalės veikti dėl to, kad jai neišduoti reikiami leidimai, Komisijos negalima kaltinti tuo, kad ji neatsižvelgė į papildomas priežiūros išlaidas. Be to, šios sutarties 4 straipsnyje nustatyta jos nutraukimo sąlyga tuo atveju, kad jei viena iš šalių pažeistų sutartines sąlygas, tarp kurių yra Graikijos Respublikos suteikimas išduoti eksploatacijos leidimus, šios sutarties kita šalis galėtų atsisakyti. Taigi, jei minėti leidimai nebūtų išduoti, *Ellinikos Chrysos* galėtų nesilaikyti pareigos padengti priežiūros išlaidas už metus, einančius po minėtos sutarties 3.3 straipsnyje nustatytų terminų.

109 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, reikia pripažinti, kad ginčijamo sprendimo 75 ir 76 konstatuojamosiose dalyse išdėstyti argumentai yra įtikinami bei nuoseklūs ir kad Komisija nepadarė jokios akivaizdžios vertinimo klaidos taikydama privataus investuotojo kriterijų.

110 Ši išvada neginčijama kitais ieškovių pateiktais argumentais.

111 Visų pirma tai galima pasakyti apie ieškovių teiginį, kad Komisija turėjo atsižvelgti į realiai šiuo atveju egzistuojantį privatų pardavėją, t. y. *Kinross / TVX Hellas* grupę, kad įvertintų, ar vykdant ginčijamą pardavimą perleidžiamo turto kaina atitiko rinkos vertę.

112 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, pirma, *Kinross / TVX Hellas* grupė buvo ankstesnė šio turto savininkė, kuri, patyrusi didelių nuostolių dėl šios veiklos, siekė užbaigti investicijų projektą, ir, antra, kad *Cassandra* kasyklų perleidimo Graikijos Respublikai kaina nustatyta akivaizdžiai ne per derybas dėl perduodamo turto vertės, reikalaujančias atlikti šio turto vertinimą. Kaip aiškiai nurodyta neteisminio susitarimo preambulės formuluotėje, vienuolikos milijonų eurų kaina laikoma „protingu piniginiu žalos atlyginimu“, užbaigiančiu visus abipusius skolinius reikalavimus tarp minėto ankstesnio savininko ir Graikijos Respublikos. Tai logiškai reiškia, kad buvo atsižvelgta ne tik į turto vertę, bet ir į skolinius reikalavimus dėl kitų pareigų nesilaikymo. Taigi šie duomenys nesusiję su turto verte ir priklauso nuo susiklosčiusių faktinių aplinkybių, kurios nebūtinai yra reikšmingos naujam įgijėjui ateityje.

113 Be to, *Ellinikos Chrysos* teiginį, kad galimybė pateikti skaičiais neišreikštus skolinius reikalavimus ginčijamo pardavimo momentu liudija, kad vienuolikos milijonų eurų suma nebuvo tikros skolinių reikalavimų tarpuskaitos rezultatas, taip pat reikia atmesti. Iš tiesų, kai neteisminio susitarimo šalys susitarė galutinai išspręsti klausimą dėl abipusių pretenzijų ir įsipareigojimų, jos nusprendė, kad tokia suma gali būti laikoma „protingu piniginiu žalos atlyginimu“, siekiant išvengti ilgus metus galinčių

trukti teisminių procesų, kurių baigtis būtų neaiški (žr. minėto susitarimo preambulės F punktą). Taigi taip skoliniai reikalavimai buvo išreikšti skaičiais ir jų buvo galima pareikalauti nuo šį susitarimą įtvirtinančio įstatymo paskelbimo. Be to, reikia pažymėti, kad minėto susitarimo preambulės D ir E punktuose šie skoliniai reikalavimai buvo įvardyti, t. y., viena vertus, pretenzijos, kurias valstybė reiškė dėl kasyklų neeksploatavimo ir dėl naujų studijų dėl aukso metalurgijos įmonės įkūrimo ir veikimo nepateikimo bei dėl aplinkosaugos teisės aktų reikalavimų nesilaikymo atvejų (patvirtintų arba nepatvirtintų), ir, kita vertus, *TVX Hellas* pretenzijos, grindžiamos vilčių teikiančiais pareiškimais dėl garantijos ir dėl visų tinkamam šių kasyklų funkcionavimui reikiamų leidimų ir patvirtinimų išdavimo, ir ypač pretenzijos, susijusios su žala, patirta netekus investuoto kapitalo.

114 Taigi, jeigu iš principo negalima atmesti prielaidos, kad vienuolikos milijonų eurų suma taip pat yra teisinga turto, kurį vėliau Graikijos Respublika perleido *Ellinikos Chrysos*, rinkos vertė, tai reiškia, kad negalima teigti, kad ši suma nesusijusi su Graikijos Respublikos ir *TVX Hellas* skolinių reikalavimų tarpuskaita. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Komisija taip pat nepadarė su faktais susijusių klaidų, kai ginčijamo sprendimo 53–55 konstatuojamosiose dalyse nusprendė, kad ši suma gauta įvertinus abiejų neteisminio susitarimo šalių abipusius skolinius reikalavimus.

115 Taigi, nesant išsamių ieškovių pateiktų argumentų, kuriais remiantis būtų galima įrodyti, kad skolinių reikalavimų tarpuskaitos rezultatas galėjo atspindėti realią kasyklų rinkos vertę, nes abipusiai šalių skoliniai reikalavimai, kuriais jos pasikeitė, yra parduoto turto objektyvios vertės, taigi ir jo kainos, sudedamoji dalis, Komisijos negalima kaltinti tuo, kad ginčijamo sprendimo 54 konstatuojamojoje dalyje ji nusprendė, kad šis pasikeitimas skoliniais reikalavimais neatspindi parduoto turto vertės.

116 Tokiomis aplinkybėmis reikia pripažinti, kad Komisija nepadarė akivaizdžios vertinimo klaidos neatsižvelgdama į *Kinross / TVX Hellas* grupės veiksmus taikydama privataus investuotojo principą kaip išeities tašką vertinant ginčijama sutartimi perduotą turtą.

117 Tas pats pasakytina, antra, ir apie Graikijos Respublikos argumentą, kad privatus investuotojas konkrečiu kasyklų pardavimo atveju rūpintųsi, kaip užtikrinti gerą kasyklų veiklą, todėl, vertinant šių kasyklų vertę, turėtų būti atsižvelgta į aplinkos apsaugos reikalavimus ir darbo vietų išsaugojimą. Šiuo klausimu, pirma, reikia pažymėti, kad remiantis ginčijamo susitarimo formuluote negalima teigti, kad per sandorį su *Ellinikos Chrysos* Graikijos valstybė norėjo kontroliuoti ankstesnio savininko atsakomybės už aplinkos apsaugą ir socialinius klausimus perdavimą naujajam arba kad ji norėjo veikti greitai ir taip išvengti žalos aplinkai arba socialinių problemų paaštrėjimo. Atvirkščiai, Graikijos valstybė šioje sutartyje numatė sąlygą, pagal kurią *Ellinikos Chrysos* atleidžiama nuo bet kokios atsakomybės už aplinkai ir tretiesiems asmenims padarytą žalą iki sutartį patvirtinančio įstatymo paskelbimo arba už žalą, kurios priežastys susiklostė anksčiau, nei šis įstatymas buvo paskelbtas. Visiškas atleidimas numatytas tuo atveju, kai ginčijamos sutarties atsisakoma dėl atsakomybės, kylančios po minėtos sutarties pasirašymo (žr. šios sutarties 1.3 straipsnį).

118 Trečia, taip pat reikia atmesti Graikijos Respublikos argumentą, kad dalyvaudama aptariamame sandoryje ji sumažino savo nuostolius, kuriuos būtų patyrusi visiškai perleisdama *Cassandra* kasyklų veiklą. Iš tikrųjų aplinkybė, kad pagalbą suteikusioms viešosios valdžios institucijoms arba valstybės įmonei operacija yra pagrįsta, neatleidžia nuo pareigos patikrinti, ar nagrinėjamomis priemonėmis pasinaudojusi įmonė gavo finansinės naudos, kurios ji nebūtų gavusi normaliomis rinkos sąlygomis, ir tos aplinkybės nepakanka, kad nagrinėjama priemonė taptų suderinama su privataus investuotojo kriterijumi (šiuo klausimu žr. 2010 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Graikija ir kt. / Komisija*, T-415/05, T-416/05 ir T-423/05, Rink., EU:T:2010:386, 213 ir 214 punktus).

119 Ketvirta, dėstant šį pagrindą *Ellinikos Chrysos* pateiktas argumentas, kad padaryta faktinių aplinkybių klaida, susijusi su investicijų į *Cassandra* kasyklas įtraukimu į *Kinross / TVX Hellas* grupės metinės ataskaitos nuostolius, taip pat yra nereikšmingas.

120 Viena vertus, jis painiojamas su argumentu dėl tariamos klaidos taikant privataus investuotojo kriterijų, nes vertindama perleidžiamo turto rinkos vertę Komisija turėjo atsižvelgti į realaus investuotojo, t. y. *Kinross / TVX Hellas* grupės, elgesį, kuris išanalizuotas šio sprendimo 110–116 punktuose. Kita vertus, kaip ginčijamo sprendimo 52 konstatuojamojoje dalyje teisingai pažymėjo Komisija, bendrovės balansinė vertė ne visada atitinka rinkos vertę, kai reikia vertinti turtą siekiant nustatyti jo pardavimo kainą (šiuo klausimu žr. 118 punkte minėto Sprendimo *Graikija ir kt. / Komisija*, EU:T:2010:386, 307–309 punktus).

121 Todėl, kadangi nėra duomenų, galinčių įrodyti, jog vykstant ginčijamam pardavimui perleidžiamo turto balansinė vertė ir rinkos vertė sutampa, Komisijos negalima kaltinti tuo, kad ginčijamo sprendimo 52 konstatuojamojoje dalyje ji neatsižvelgė į šią vertę.

122 Penkta, dėl ieškovių kaltinimo, susijusio su ginčijama sutartimi perleistų kasyklų vertės apskaičiavimo klaida, visų pirma reikia priminti, kad ginčijamo sprendimo 68 konstatuojamojoje dalyje Komisija paaiškina, kad kiekvienos aptariamos kasyklos vertę išnagrinėjo atsižvelgdama į du aspektus, t. y., pirma, į kasyklos vertę, kuri turi būti pagrįsta ginčijamo pardavimo momentu nustatytais ekonominiais rodikliais, ir, antra, į kasyklos veiklos pajėgumus, kurie sudaro sąlygas išgauti šią vertę.

123 Šiuo klausimu *Ellinikos Chrysos* neigia, kad Komisija galėjo atlikti atskirą su kiekviena aptariama kasykla susijusį skaičiavimą. Šiuo tikslu per teismo posėdį ji rėmėsi 2013 m. balandžio 17 d. *Symvoulio tis Epikrateias* sprendimu Nr. 1492/2013, kuriame pripažinta, kad *Cassandra* kasyklos yra vienas ir nedalomas vienetas. Bendrasis Teismas mano, kad toks argumentas yra nepagrįstas, nes jame neatsižvelgiama į aplinkybę, kad bendra šių kasyklų vertė yra ne kas kita kaip kiekvienos iš šių kasyklų vertės suma ir kad vienos iš šių kasyklų neigiama vertė turi įtakos kitų kasyklų teigiamai vertei.

124 Kiek tai susiję, pirma, su kiekvienos aptariamos kasyklos vertės apskaičiavimu, reikia daryti nuorodą į šio sprendimo 100–109 punktus.

125 Antra, kiek tai susiję su aptariamų žemės sklypų verte, reikia priminti, kad pagal ginčijamą sutartį, be kito turto, taip pat perduodama daug nekilnojamojo turto ir žemės sklypų, kuriuose leidžiamos arba neleidžiamos statybos, ir žemės ūkio paskirties sklypų (žr. šios sutarties A dalies 1 straipsnį). Dėl ypatingų kasybos veiklos savybių ginčijamo sprendimo 81 konstatuojamojoje dalyje Komisija šiuos sklypus vertina kaip kasybos įmonės turtą, o ne kaip nekilnojamąjį turtą plačiąja prasme. Ieškovės teigia, kad dėl to, jog pardavimo momentu *Cassandra* kasyklos neveikė, šių sklypų vertė buvo mažesnė dėl galimybės juos panaudoti nebuvimo.

126 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 81 konstatuojamojoje dalyje Komisija, vertindama aptariamus žemės sklypus, rėmėsi ekspertų ataskaita ir tuos sklypus įvertino kaip nuo kasyklų atskirą turtą, tačiau pripažino, kad jie gali būti naudojami tik kasybos veiklos tikslais. Tokiam vertinimui reikia pritarti, nes šie žemės sklypai yra papildomi turto elementai, kurie turi atskirą ekonomiškai apskaičiuojamą vertę.

127 Be to, kadangi ekspertų ataskaita pagrįsta duomenimis, kuriuos *Ellinikos Chrysos* pateikė tam, kad būtų įvertinta aptariamų kasyklų vertė, ir kadangi tai nėra iš tikrųjų nepriklausomas vertinimas, Komisija patikrino toje ataskaitoje nurodytą šešiais milijonais eurų įvertintą aptariamų žemės sklypų vertę remdamasi būtent 1995 m. *TVX Hellas* už juos sumokėta pirkimo kaina ir šią kainą pakoregavo pagal 1995–2003 m. bendrąjį pramonės gamybos kainų indeksą (žr. ginčijamo sprendimo 84–86 konstatuojamąsias dalis).

128 Pritaikiusi šį metodą Komisija nustatė, kad 1955 m. *TVX Hellas* nupirktų žemės sklypų vertė yra 3,5 mln. eurų, o po 1995 m. šios bendrovės nupirktų papildomų 70 žemės sklypų vertė yra 1,1 mln. eurų. Pastarųjų sklypų vertė nustatyta remiantis šios bendrovės finansinėmis ataskaitomis ir Komisija nusprendė, kad jose nurodyta kaina yra reali rinkos ekonomikos sąlygomis, nes nustatyta pačios rinkos (žr. ginčijamo sprendimo 88 konstatuojamąją dalį). Taip gauta bendra 4,6 mln. eurų

suma buvo pakoreguota pritaikius Graikijos bendrąjį 1995–2003 m. ir 1998–2003 m. pramonės gamybos kainų indeksą ir taip gauta 5,9 mln. eurų suma. Taigi Komisijos gauta suma yra labai artima ekspertų ataskaitoje nustatytai sumai ir Komisija nusprendė, kad 2003 m. gruodžio mėn. tai buvo reali rinkos vertė (žr. ginčijamo sprendimo 89 ir 90 konstatuojamąsias dalis).

129 Tačiau, viena vertus, Graikijos valdžios institucijos per administracinę procedūrą pačios pripažino, kad galima atsižvelgti į žemės sklypų vertę, nustatytą per 1995 m. vykusį konkursą (žr. ginčijamo sprendimo 87 konstatuojamąją dalį).

130 Antra vertus, toks požiūris atitinka teismų praktiką, kurioje pripažįstama, kad pirkimo išlaidos gali būti antraeilis arba netiesioginis žemės sklypo vertės rodiklis (2003 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Scott / Komisija*, T-366/00, Rink., EU:T:2003:113, 106 punktas, kuris šiuo klausimu nebuvo apskųstas apeliacine tvarka). Šiuo atveju Komisija iš tikrųjų pasinaudojo 1995 m. perkant žemės sklypus *TVX Hellas* sumokėta kaina, kad patikrintų ir patvirtintų jų vertę, kuri jau buvo įvertinta ekspertų ataskaitoje, kaip nurodyta ginčijamo sprendimo 86 konstatuojamojoje dalyje.

131 Šiuo atveju kritika, kad koreguodama aptariamų žemės sklypų vertę pagal iki 2003 m. išaugusią infliaciją Komisija taikė bendrąjį pramonės gamybos kainų indeksą, kuris taikomas pramonės prekėms, o ne žemės sklypams, kuriuose tos prekės gaminamos, yra neįtikinama. Iš tiesų, viena vertus, Komisija privalėjo nustatyti ne 1995 m. buvusią aptariamų žemės sklypų kaina, o tą, kuri buvo būtent ginčijamo pardavimo momentu 2003 m., ir, antra vertus, kadangi pramoninės paskirties žemės sklypų kainų indeksas neegzistuoja, Komisija turėjo taikyti arba komercinės paskirties nekilnojamojo turto kainų indeksą, arba bendrąjį pramonės gamybos kainų indeksą, kuris ir buvo pritaikytas šiuo atveju. Be to, reikia pažymėti, kad toks pasirinkimas ieškovėms buvo veikiau palankesnis, nes jį taikant gauta žemesnė kaina nei ta, kuri būtų gauta pritaikius komercinės paskirties nekilnojamojo turto kainų indeksą. Tokiomis aplinkybėmis Komisija nepadarė akivaizdžios vertinimo klaidos naudodama bendrąjį pramonės gamybos kainų indeksą. Todėl reikia pripažinti, kad šiuo atveju ji pateikė žemės sklypų vertę, kuri pakankamai tiksliai atitiko jų kainą 2003 m. gruodžio mėn., kaip reikalaujama pagal taikytiną teismų praktiką (130 punkte minėto Sprendimo *Scott / Komisija*, EU:T:2003:113, 100 punktas).

132 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti ieškovių kaltinimą, susijusį su aptariamų žemės sklypų vertės apskaičiavimu.

133 Trečia, dėl aptariamų rūdos išteklių vertės reikia pažymėti, kad ginčijama sutartimi Graikijos valstybė perdavė bendrovei *Ellinikos Chrysos*, pirma, aukso rūdos išteklius ir, antra, kitų rūdų koncentratų telkinius (švino ir cinko).

134 Dėl aukso rūdos išteklių ginčijamame sprendime Komisija pripažįsta, kad ginčijamo pardavimo momentu aukso išteklių vertė buvo neigiama dėl kainos ir sąnaudų santykio, atsižvelgiant į santykinai žemą aukso kainą ir susijusias aukso koncentrato transporto ir apdirbimo sąnaudas, apskaičiuotas to sprendimo 92 punkte. Be to, ji pažymi, kad ekspertų ataskaitoje nevertinama aukso rūdos vertė. Todėl ji daro išvadą, kad šios vertės apskaičiuoti neįmanoma (žr. ginčijamo sprendimo 93 konstatuojamąją dalį).

135 Iš tikrųjų dėl aukso rūdos išteklių Komisija teigia, kad apdairus investuotojas jos neapdirbtų siekdamas išvengti nuostolių, todėl jų vertė būtų ne neigiama, o nulinė. Vis dėlto Graikijos Respublika pažymėjo, kad beveik 10 % aukso koncentrato sudaro arsenas ir kad dėl to, jog šis koncentratas negali būti parduotas, jis priskiriamas prie pavojingų atliekų, kurių perdirbimas ir tvarkymas privalomi pagal 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2006/21/EB dėl kasybos pramonės atliekų tvarkymo (OL L 102, p. 15). Vis dėlto Komisija teisingai pažymėjo, kad apskaičiuojant kasyklų vertę jau buvo atsižvelgta į aplinkos apsaugai skirtas išlaidas ir kad dėl tos priežasties nereikėjo antrą kartą šių išlaidų atimti vertinant aptariamus išteklius.

136 Kiek tai susiję su perleistuose telkiniuose esančiais kitų rūdų koncentratais, Komisija rėmėsi ekspertų ataskaitoje pateiktu esamų koncentratų įvertinimu 2004 m. birželio 30 d., kuris atliktas taikant standartinį skaičiavimo metodą, naudojamą mokėjimams už metalus ir parodantį grynąjį metalurgijos gamyklos našumą (žr. ginčijamo sprendimo 95 ir 96 konstatuojamąsias dalis). Paskui 2003 m. gruodžio mėn. buvusį rūdų kiekį (nurodytą *Ellinikos Chrysos*) ji padaugino iš metalų kainos, nurodytos Metalų biržos kotiruotėse, ir taip gavo 3 mln. eurų sumą. Be to, ji nurodė, kad dėl to, jog 2004 m. gruodžio mėn., t. y. po to, kai minėta ataskaita buvo parengta, *Ellinikos Chrysos* šiuos telkinius pardavė, neįvyko joks kitas ginčijamam pardavimui lygiavertis sandoris, į kurį būtų galima atsižvelgti atliekant lyginamąją analizę. Todėl šiuo aspektu Komisijos skaičiavimuose nėra akivaizdžios klaidos.

137 Graikijos Respublikos argumentą, kad, iš esmės, pardavimo bendrovei *Ellinikos Chrysos* momentu perleistuose telkiniuose esančios rūdos kiekis buvo mažesnis už nurodytąjį ekspertų ataskaitoje, reikia atmesti, nes per administracinę procedūrą Komisija nebuvo apie tai informuota. Nusistovėjusioje teismo praktikoje nustatyta, kad sprendimo dėl valstybės pagalbos teisėtumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į informaciją, kurią Komisija turėjo to sprendimo priėmimo momentu (žr. 2013 m. kovo 20 d. Sprendimo *Rousse Industry / Komisija*, T-489/11, EU:T:2013:144, 33 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką), ir kad ieškovas teisme negali remtis faktinėmis aplinkybėmis, kurios nebuvo nurodytos per SESV 108 straipsnyje numatytą ikiteisminę procedūrą. Be to, negalima kaltinti Komisijos, kad ji neatsižvelgė į galimas faktines ar teisines aplinkybes, kurios jai galėjo būti nurodytos per administracinę procedūrą, bet nebuvo nurodytos, nes Komisija savo iniciatyva ir remdamasi spėjimais neprivalo nustatyti, kokios aplinkybės jai galėjo būti nurodytos (šiuo klausimu žr. 2012 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Wam Industriale / Komisija*, T-303/10, EU:T:2012:505, 119 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

138 Todėl šį kaltinimą reikia atmesti tiek, kiek jis susijęs su perleistuose telkiniuose esančių kitų rūdų koncentratų vertės apskaičiavimo klaida.

139 Atsižvelgiant į visus išdėstytus argumentus, pirmojo pagrindo antrą dalį dėl pirmosios pagalbos priemonės reikia atmesti visą, Bendrajam Teismui nenustačius jokios akivaizdžios vertinimo klaidos, susijusios su privataus investuotojo kriterijaus taikymu, ir jokios kitos SESV 107 straipsnio 1 dalies taikymo, faktinių aplinkybių ar skaičiavimo klaidos.

– Dėl pirmos dalies, susijusios su klaida, padaryta vertinant valstybės išteklių panaudojimo sąlygą

140 Ieškovės iš esmės teigia, kad ginčijamo sprendimo 106 konstatuojamojoje dalyje teigdama, jog Graikijos valstybė atliko pardavėjo, o ne paprasto visuomenės interesus atstovaujančio tarpininko vaidmenį, Komisija neteisingai įvertino faktines aplinkybes ir todėl klaidingai nusprendė, kad tenkinamas valstybės išteklių kriterijus. Iš tiesų, viena vertus, sandoris buvo sudarytas iš „veidrodinių“, „nuoseklių“ arba „kompensacinių“ sutarčių tarp privačių įmonių, o Graikijos valstybė atliko tik paprasčiausios tarpininkės vaidmenį, kad surastų pirkėją ir užtikrintų nepertraukiamą kasyklų veikimą, nuolatinę aplinkos apsaugą ir darbo vietų išsaugojimą regione.

141 Antra vertus, ištekliai, kurie buvo panaudoti ginčijamo *Cassandra* kasyklų pardavimo kainai sumokėti ir kurie buvo tiesiogiai pervesti bendrovei *TVX Hellas* pagal ginčijamos sutarties 2 straipsnį, nebuvo tiesioginiai valstybės išteklių nuostoliai, kuriuos būtų galima priskirti Graikijos valstybei, nes jokie valstybės ištekliai nebuvo pervesti nei tiesiogiai, nei netiesiogiai, kaip tai suprantama pagal taikytiną teismų praktiką.

142 Be to, pasak Graikijos Respublikos, paprastos tarpininkės vaidmenį ginčijamame sandoryje patvirtina šiuo klausimu 2009 m. rugsėjo 21 d. rašte, skirtame Graikijos plėtros ministerijos generaliniam sekretoriui, išreikšta Vidaus rinkos ir paslaugų generalinio direktorato Viešųjų pirkimų direktorato

Viešųjų pirkimų teisės aktų skyriaus išdėstyta pozicija atsakant į jo klausimą, ar ginčijamai sutarčiai taikoma viešųjų pirkimų teisė. Ši pozicija taip pat patvirtina ir aplinkybę, kad Sąjungos teisėje nenustatyta jokia pareiga rengti konkursą parduodant kasyklas.

143 *Ellinikos Chrysos* priduria, kad dėl aplinkybės, jog aptariamas turtas arba vienuolikos milijonų eurų sumą niekada nebuvo įtraukti į Graikijos valstybės biudžetą, neįmanoma, remiantis Graikijos teise, susigrąžinti pagalbos, kaip to reikalaujama ginčijamame sprendime. Graikijos valstybė turėtų priimti konkrečius naujus teisės aktus, kad galėtų įvykdyti pareigą susigrąžinti.

144 Pasak Graikijos Respublikos, tam, kad *Cassandra* kasyklų pardavimo kainą būtų galima kvalifikuoti kaip valstybės pagalbą, nepakanka, jog ši kaina būtų mažesnė už rinkos vertę, kad Graikijos valstybė virtualų laiko tarpą būtų įgijusi nuosavybės teisę į *TVX Hellas* turtą prieš jį perduodama įgijėjui *Ellinikos Chrysos* ir kad Graikijos valstybė kontroliuotų visus šiuos sandorius ir juos patvirtintų įstatymu.

145 Komisija ginčija ieškovių argumentus.

146 Dėl valstybės išteklių naudojimo sąlygos, taigi ir dėl aptariamos priemonės priskyrimo valstybei, pažymėtina, kad Teisingumo Teismo praktikoje nustatyta, jog tam, kad pranašumas galėtų būti kvalifikuojamas kaip valstybės pagalba pagal [SESV 107] straipsnio 1 dalį, jis turi būti, pirma, suteiktas tiesiogiai ar netiesiogiai iš valstybės išteklių (žr. 2002 m. gegužės 16 d. Sprendimo *Prancūzija / Komisija*, C-482/99, Rink., EU:C:2002:294, 24 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

147 Antra, pranašumas turi atsirasti perleidus valstybės išteklius. Tačiau, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, tik tiesiogiai ar netiesiogiai iš valstybės išteklių suteiktas pranašumas arba pranašumas, dėl kurio valstybė prisiima papildomų įsipareigojimų, laikytini pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį (žr. 2013 m. kovo 19 d. Sprendimo *Bouygues ir Bouygues Télécom / Komisija ir kt. ir Komisija / Prancūzija ir kt.*, C-399/10 P ir C-401/10 P, Rink., EU:C:2013:175, 99 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Šios dvi sąlygos yra atskiros ir bendrai taikomos (2006 m. balandžio 5 d. Sprendimas *Deutsche Bahn / Komisija*, T-351/02, Rink., EU:T:2006:104, 103 punktas).

148 Taigi nebūtina kiekvienu atveju nustatyti valstybės išteklių perdavimo fakto, kad vienai ar kelioms įmonėms suteiktą pranašumą būtų galima laikyti valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Be to, pagalba, be kita ko, laikomos intervencijos, kurios, būdamos įvairių formų, sumažina paprastai įmonės biudžetui tenkančią naštą ir kurios, nebūdamos subsidija siaurąja žodžio prasme, yra tokio paties pobūdžio ir turi tokį patį poveikį (žr. 147 punkte minėto Sprendimo *Bouygues ir Bouygues Télécom / Komisija ir kt. ir Komisija / Prancūzija ir kt.*, EU:C:2013:175, 100 ir 101 punktus bei juose nurodytą teismo praktiką).

149 Iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad SESV 107 straipsnio 1 dalyje valstybės intervencijos apibrėžiamos atsižvelgiant į jų pasekmes (žr. 2012 m. birželio 5 d. Sprendimo *Komisija / EDF*, C-124/10 P, Rink., EU:C:2012:318, 77 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką; 147 punkte minėto Sprendimo *Bouygues ir Bouygues Télécom / Komisija ir kt. ir Komisija / Prancūzija ir kt.*, EU:C:2013:175, 102 punktą).

150 Taigi valstybės intervencija, dėl kurios įmonės, kurioms ji taikoma, gali atsidurti palankesnėje padėtyje, palyginti su kitomis įmonėmis, ir ateityje kilti pakankamai konkretus papildomos naštos valstybei pavojus, gali pakenkti valstybės ištekliams (žr. 147 punkte minėto Sprendimo *Bouygues ir Bouygues Télécom / Komisija ir kt. ir Komisija / Prancūzija ir kt.*, EU:C:2013:175, 106 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

151 Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad valstybės garantijos forma suteiktas pranašumas gali lemti papildomą naštą valstybei (1998 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Ecotrade*, C-200/97, Rink., EU:C:1998:579, 43 punktas; 2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Residex Capital IV*, C-275/10, Rink., EU:C:2011:814, 39–42 punktai ir 147 punkte minėto Sprendimo *Bouygues ir Bouygues Télécom / Komisija ir kt. ir Komisija / Prancūzija ir kt.*, EU:C:2013:175, 107 punktas).

152 Beje, remiantis teismų praktika teigtina, kad dėl to, jog ekonominiu požiūriu rinkos sąlygų pasikeitimą, dėl kurio kai kurioms įmonėms netiesiogiai suteikiamas pranašumas, lemia viešosios valdžios institucijų prarasti ištekliai, ir net galimybė investuotojams savarankiškai priimti sprendimą nepanaikina ryšio tarp šio išteklių netekimo ir pranašumo, kurį įgyja atitinkamos įmonės (147 punkte minėto Sprendimo *Bouygues ir Bouygues Télécom / Komisija ir kt. ir Komisija / Prancūzija ir kt.*, EU:C:2013:175, 108 punktas).

153 Todėl siekdama konstatuoti valstybės pagalbos buvimą Komisija turi įrodyti, kad yra pakankamai tiesioginis ryšys tarp, pirma, gavėjui suteikiamo pranašumo ir, antra, valstybės biudžeto sumažėjimo arba pakankamai konkrečios jam tenkančios naštos ekonominės rizikos (147 punkte minėto Sprendimo *Bouygues ir Bouygues Télécom / Komisija ir kt. ir Komisija / Prancūzija ir kt.*, EU:C:2013:175, 109 punktas).

154 Šioje byloje aišku, kad ginčijamą sutartį, iš kurios kyla *Ellinikos Chrysos* pranašumas, sudarė pastaroji bendrovė ir Graikijos valstybė. Pagal šią sutartį Graikijos valstybė, kaip pardavėja, prisiima tam tikrus įsipareigojimus ir teises kitos susitariančiosios šalies atžvilgiu, kaip antai teises ir pareigas, nustatytas šios sutarties 1.3, 3.3 ir 4 straipsniuose. Todėl reikia konstatuoti, kad pranašumas, kylantis iš šios sutarties, kurios iniciatorė, signatarė ir garantas yra Graikijos valstybė, gali būti jai inkriminuotas.

155 Dėl aplinkybės, kad pranašumas tiesiogiai ar netiesiogiai suteikiamas iš valstybės išteklių, reikia pažymėti, pirma, jog ginčijamas pardavimas, t. y. *Cassandra* kasyklų perpardavimas bendrovei *Ellinikos Chrysos* mažesne nei rinkos kaina, lemia Graikijos valstybės išteklių sumažėjimą, palyginti su ištekliais, kurių ji būtų galėjusi gauti, taigi ir išteklių netekimą. Tai savaime apima turtą įsigyjančios bendrovės pranašumą ir naštą, galinčią pakenkti valstybės ištekliams. Antra, pagal ginčijamos sutarties 1.3, 3.3 ir 4 straipsnius prisiimtais įsipareigojimais, patvirtintais Graikijos įstatymo Nr. 3220/2004 52 ir 53 straipsniais, Graikijos valstybė savo biudžetui sukėlė pavojų patirti naštą dėl galimų veiksmų, kurių vietoje įgijėjo privalėtų imtis vykdydama taikytinas teisės aktų nuostatas. Šios Graikijos valstybės suteiktos garantijos sukuria pakankamai konkretų pavojų, kad ateityje valstybei gali kilti papildoma našta, kaip tai suprantama remiantis šio sprendimo 151 ir 153 punktuose nurodyta teismų praktika.

156 Todėl Komisija nepadarė klaidos ginčijamo sprendimo 105–107 konstatuojamosiose dalyse tvirtindama, kad valstybės išteklių perdavimo kriterijus yra įvykdytas.

157 Ši išvada neginčijama ieškovių pateiktais argumentais.

158 Visų pirma dėl ieškovių argumento, kad tai vienas sandoris, sudarytas iš privačių šalių sudarytų kompensuojamųjų sutarčių, reikia pažymėti, kad ginčijamos sutarties ir neteisminio susitarimo formuluotėse aiškiai daroma nuoroda į Graikijos valstybės įsigytą turtą (žr. neteisminio susitarimo II dalies a ir e punktus ir ginčijamos sutarties preambulės 3 dalies a punktą bei 1 straipsnį). Graikijos valstybė akivaizdžiai įsigijo aptariamą turtą, kad vėliau teisę į jos nuosavybę perduotų *Ellinikos Chrysos*. Be to, šio turto neperrašymas kadastre Graikijos valstybės vardu, kuriuo remiasi *Ellinikos Chrysos*, kad įrodytų, jog šio turto nuosavybė neperėjo Graikijos valstybei, buvo tyčia numatytas taikant bendrai taikomų nuostatų išimtį pagal Įstatymo Nr. 3200/2004 51 straipsnio 2 dalies a punktą. Tokia speciali teisės akto nuostata vis dėlto nesutrukdė perleisti nuosavybės Graikijos valstybei. Iš tikrųjų, jeigu ši valstybė nebūtų buvusi šio turto savininkė, ji nebūtų galėjusi jo perduoti bendrovei *Ellinikos Chrysos*.

159 Antra, Graikijos Respublikos argumentas dėl valstybės išteklių tiesioginio perleidimo nebuvimo taip pat turi būti atmestas, nes grindžiamas daliniu ir neteisingu teismų praktikos aiškinimu. Kaip nurodyta šio sprendimo 147–149 punktuose, išteklių perduoti tiesiogiai nebūtina.

160 Galiausiai turi būti atmestas *Ellinikos Chrysos* argumentas, kad pagalbos susigrąžinti neįmanoma, nes Graikijos valstybė šio tikslu turėtų priimti naujus konkrečius teisės aktus, kadangi aptariamas turtas arba vienuolikos milijonų eurų suma niekada nebuvo įtraukta į valstybės biudžetą. Iš tikrųjų teismų praktikoje nustatyta, kad vienintelis pagrindas, kurį valstybė sprendimo susigrąžinti pagalbą adresatė galėtų nurodyti siekdama pagrįsti su vidaus rinka nesuderinama pripažintos pagalbos nesusigrąžinimą, yra visiškas negalėjimas tinkamai įvykdyti sprendimo, kuriuo nurodoma susigrąžinti (šiuo klausimu žr. 2005 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-415/03, Rink., EU:C:2005:287, 35 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Vis dėlto galimas poreikis šiuo tikslu priimti specialų teisės aktą yra ne toks absoliutus negalėjimas, o tai valstybei tenkanti pareiga sąžiningai bendrai veikti siekiant įveikti sunkumus visiškai laikantis visų pirma su valstybės pagalba susijusių Sutarties nuostatų (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-415/03, EU:C:2005:287, 42 punktą).

161 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pirmojo pagrindo pirmą dalį dėl pirmosios pagalbos priemonės reikia atmesti kaip nepagrįstą.

– Dėl trečios dalies, susijusios su klaida vertinant sąlygą dėl konkurencijos iškraipymo ir poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai egzistavimo (byla T-233/11)

162 Pirma, Graikijos Respublika teigia, kad buvo pažeistos atitinkamos rinkos nustatymo taisyklės pagal konkurencijos teisę, nes nustatydama šią rinka Komisija atsižvelgė į telkiniuose esančius metalus. Jos teigimu, kadangi ginčijamo pardavimo momentu vienintelė veikianti kasykla iš visų šioje byloje nagrinėjamų kasyklų buvo *Stratoni* kasykla ir kadangi joje buvo kasama tik švino ir cinko rūda, minėtas pardavimas buvo susijęs tik su šių rūdų rinka.

163 Antra, Graikijos Respublika neigia ginčijamo sprendimo 110 konstatuojamojoje dalyje išdėstytą Komisijos teiginį, kad cinko, vario, švino, aukso ir sidabro kasybos verslas buvo vystomas vienuolikoje valstybių narių neskaičiuojant Graikijos ir kad šiomis prekėmis buvo prekiaujama visoje Sąjungoje. Iš tikrųjų šis teiginys galėjo būti taikomas tik metalų rinkai, kuri nėra teisinga atitinkama rinka. Konkuruojantys švino ir cinko rūdos gamintojai (teisinga atitinkama rinka) įsisteigę atitinkamai šešiose ir penkiose iš vienuolikos Komisijos nurodytų valstybių narių, kaip nurodyta ataskaitoje „Olympias Marketing Study“. Beje, *Ellinikos Chrysos* įtaka konkurencijai yra nereikšminga dėl to, kad kitais metais po ginčijamo pardavimo jos gamyba siekė tik 0,2 % cinko ir 0,9 % švino gamybos Europos rinkoje. Galiausiai dėl šio pardavimo minėtų rūdų gamyba Sąjungoje padidėjo. Šios rūdos sudaro atitinkamai tik 34 % ir 54 % Sąjungos metalurgijos pajėgumų, o trūkumas papildomas importuojant iš Sąjungai nepriklausančių šalių. Dėl to šis pardavimas, užuot iškraipęs Europos pramonės konkurencingumą, sudarė jam palankesnes sąlygas.

164 Komisija ginčija Graikijos Respublikos argumentus.

165 Visų pirma reikia priminti, kad, remiantis teismų praktika dėl valstybės pagalbos, abi SESV 107 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygos, susijusios su poveikiu valstybių narių prekybai ir konkurencijos iškraipymu, yra pagal bendrąją taisyklę neatsiejamos. Konkrečiai kalbant, kai valstybės narės suteikta pagalba sustiprina įmonės padėtį, palyginti su kitomis Bendrijos vidaus prekyboje konkuruojančiomis įmonėmis, reikia pripažinti, kad pagalba turėjo įtakos šiai prekybai (žr. 2009 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Komisija / Italija ir Wam*, C-494/06 P, EU:C:2009:272, 52 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

166 Be to, teismų praktikoje nustatyta, kad, vertindama SESV 107 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygas, Komisija privalo ne įrodyti, kad pagalba daro realų poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir kad iš tikrųjų iškraipyta konkurencija, o tik išnagrinėti, ar ši pagalba gali daryti poveikį tokiai prekybai ir dėl jos gali būti iškraipyta konkurencija (2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Italija / Komisija*, C-372/97, Rink., EU:C:2004:234, 44 punktas ir 2005 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Unicredito Italiano*, C-148/04, Rink., EU:C:2005:774, 54 punktas).

167 Pagalbos nesuderinamumas su vidaus rinka turi būti galų gale nustatytas, nes jis daro ar gali daryti poveikį Bendrijos vidaus prekybai ir iškraipo konkurenciją prekiaujant (166 punkte minėto Sprendimo *Unicredito Italiano*, EU:C:2005:774, 55 punktas).

168 Šioje byloje ginčijamo sprendimo 110 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymėjo, kad *Ellinikos Chrysos* veiklos sektorius, t. y. cinko, vario, švino, aukso ir sidabro kasyba, apima produktus, kuriais plačiai prekiaujama vidaus rinkoje, kad ši veikla vykdoma vienuolikoje valstybių narių, kad pagalba suteikia pranašumą minėtai bendrovei, palyginti su jos konkurentais, ir, galiausiai, kad yra konkurencijos iškraipymo pavojus ir poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai.

169 Tačiau Graikijos Respublikos argumentai, kuriais ši siekia užginčyti Komisijos nustatytą atitinkamą rinką, neleidžia paneigti šios išvados pagrįstumo. Iš tiesų, Komisijai pakanka įrodyti, kad ginčijama pagalba gali daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir kad ji iškraipo ar gali iškraipyti konkurenciją, o nagrinėjamos rinkos apibrėžti nebūtina (žr. 2010 m. birželio 15 d. Sprendimo *Mediaset / Komisija*, T-177/07, Rink., EU:T:2010:233, 146 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

170 Graikijos Respublikos argumentą, kad pirmoji pagalbos priemonė tariamai skatina konkurenciją, nes Europos rinkoje trūksta pirminių žaliavų, reikia atmesti kaip nereikšmingą. Net jeigu tai būtų tiesa, tokia aplinkybė negalėtų atsverti konkurencijos iškraipymo pavojaus, kylančio dėl *Ellinikos Chrysos* padėties rinkoje sustiprėjimo priėmus šią priemonę, nes, kaip minėta šio sprendimo 166 ir 167 punktuose, Komisija neprivalo įrodyti, kad pagalba daro realų poveikį valstybių narių prekybai ir kad iš tikrųjų iškraipyta konkurencija.

171 Iš tiesų, nors Europos rinkoje yra rūdų gamybos deficitas, *Ellinikos Chrysos* bet kuriuo atveju įgytų konkurencinį pranašumą, palyginti su kitomis kasybos įmonėmis, nes ji konkuruotų vidaus rinkoje su kitomis kasybos įmonėmis neturėdama poreikio importuoti minėtas rūdas.

172 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pirmojo pagrindo trečią dalį dėl pirmosios pagalbos priemonės reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl antrosios pagalbos priemonės

– Dėl pirmos dalies, susijusios su pranašumo egzistavimo sąlygos vertinimo klaida (bylos T-233/11 ir T-262/11)

173 Ieškovės teigia, kad ginčijamam pardavimui taikomo atleidimo nuo mokesčio suma buvo mažesnė už valstybės pagalbos srityje nustatytą *de minimis* ribą. Šiuo atveju, pirma, turto perleidimo mokestis buvo apskaičiuotas remiantis klaidinga nagrinėjamų žemės sklypų verte, t. y. 6 mln. eurų, kurią savavališkai nustatė *European Goldfields*. Antra, kasybos teisių perleidimo mokestis buvo apskaičiuotas remiantis klaidinga bendros *Cassandra* kasyklų verte, o ne vien tik kasybos teisių verte, priešingai, nei nustatyta Graikijos kasybos kodekso 173 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią kasyklų vertė neįtraukiama į šio mokesčio skaičiavimo pagrindą.

174 *Ellinikos Chrysos* priduria, kad turto perleidimo mokesčio nereikėjo mokėti, nes ginčijama sutartis buvo negalutinė; šios sutarties 3 ir 4 straipsnyje nustatyta įgijėjo pareiga parengti verslo planą, o jis nebuvo pateiktas.

175 Komisija atmeta šiuos argumentus.

176 Visų pirma reikia priminti, kad, remiantis teismų praktika, priemonė, kuria viešosios valdžios institucijos tam tikras įmones atleidžia nuo mokesčių ir dėl kurios šios įmonės atsiduria palankesnėje finansinėje padėtyje nei kiti mokesčių mokėtojai, nors pagal tą priemonę valstybės ištekliai neperduodami, yra valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį (1994 m. kovo 15 d. Sprendimo *Banco Exterior de España*, C-387/92, Rink., EU:C:1994:100, 14 punktas; 1999 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Italija / Komisija*, C-6/97, Rink., EU:C:1999:251, 16 punktas ir 2006 m. birželio 22 d. Sprendimo *Belgija ir Forum 187 / Komisija*, C-182/03 ir C-217/03, Rink., EU:C:2006:416, 87 punktas).

177 Šiuo atveju ginčijamo sprendimo 118 konstatuojamojoje dalyje Komisija nusprendė, kad vykdant ginčijamą pardavimą turėjo būti sumokėti du skirtingi mokesčiai, t. y., pirma, mokestis už *Cassandra* kasyklų nuosavybės perleidimą, kuris, remiantis Graikijos kasybos kodeksu, yra 5 % nuo tų kasyklų pardavimo vertės, ir, antra, mokestis už aptariamų žemės sklypų nuosavybės perleidimą, kuris sudaro nuo 7 iki 9 % jų pardavimo vertės.

178 Dėl antrojo mokesčio pažymėtina, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 125–132 punktuose, ieškovėms nepavyko įrodyti, kad Komisija padarė klaidų skaičiuodama nagrinėjamų žemės sklypų vertę. Todėl to mokesčio dydis, kuris buvo apskaičiuotas šiuo pagrindu ir kuris yra 0,54 mln. eurų (žr. ginčijamo sprendimo 124 konstatuojamąją dalį), taip pat nėra klaidingas. Tačiau ši suma viršija *de minimis* pagalbai nustatytą 100 000 eurų viršutinę ribą, įtvirtintą ginčijamo pardavimo momentu galiojusiame 2001 m. sausio 12 d. Komisijos reglamente (EB) Nr. 69/2001 dėl EB sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* valstybės pagalbai (OL L 10, p. 30; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 138). Tuo remiantis galima teigti, kad skundžiamame sprendime nėra klaidų dėl pagalbos elemento egzistavimo, kiek tai susiję su atleidimu nuo pareigos mokėti mokestį už aptariamų sklypų nuosavybės perleidimą.

179 Tokios išvados negalima paneigti Graikijos Respublikos argumentu, kad aptariamų žemės sklypų negalima naudoti kitiems tikslams nei kasyba. Kaip nurodyta šio sprendimo 126 punkte, šie sklypai turi būti vertinami kaip turintys atskirą papildomą vertę, palyginti su nagrinėjamų kasyklų verte, o jų pardavimui negalima netaikyti aptariamos mokestinės prievolės.

180 Kadangi šio sprendimo 107–109 punktuose buvo konstatuota, kad Komisija nepadarė klaidos nustatydama *Cassandra* kasyklų vertę, taip pat reikia daryti išvadą, kad skaičiuojant už minėtų kasyklų nuosavybės perleidimą mokėtino ir remiantis ginčijamos sutarties 5 straipsnio trečia pastraipa ir 9 straipsnio 5 dalimi *Ellinikos Chrysos* nesumokėto mokesčio dydį taip pat nepadaryta klaidos.

181 Iš tiesų, toks teisės akto nuostatoje, t. y. Graikijos įstatymo Nr. 3220/2004, kuriuo patvirtinta ginčijama sutartis, 52 straipsnyje, numatytas atleidimas yra valstybei priskirtina priemonė ir kartu nauda turto, kuris yra ginčijamo pardavimo dalykas, įgijėjui ir nuostolis valstybės biudžetui.

182 Kadangi Graikijos Respublika teigia, kad pagal Graikijos kasybos kodeksą (Graikijos kasybos kodekso 173 straipsnio 1 dalis) galėjo būti apmokestintas tik „kasybos teisių perleidimas“, šį argumentą reikia pripažinti nepriimtinu remiantis šio sprendimo 137 straipsnyje nurodyta teismų praktika.

183 Taip pat reikia atmesti *Ellinikos Chrysos* argumentą, kad turto perleidimo mokesčiai neturėjo būti mokami, nes ginčijama sutartis buvo negalutinė. Iš tiesų, pirma, jokioje šios sutarties nuostatoje nenurodyta, kad ji laikina ar negalutinė. Antra, *Ellinikos Chrysos* nurodytose nuostatose (minėtos sutarties 3 ir 4 straipsniai) numatytos tik sutarties nutraukimo sąlygos, kurios leidžia nutraukti jos pasekmes, tačiau nedraudžia jos sudaryti. Trečia, šios sutarties 9 straipsnyje aiškiai nustatyta, kad ji įsigalioja nuo ją patvirtinančio įstatymo paskelbimo Graikijos Respublikos oficialiajame leidinyje.

184 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, pirmojo pagrindo pirmą dalį reikia atmesti taip pat ir tiek, kiek ji susijusi su antrąja pagalbos priemone.

– Dėl antros dalies, susijusios su klaida vertinant sąlygą dėl konkurencijos iškraipymo ir poveikio valstybių narių prekybai egzistavimo (byla T-233/11)

185 Graikijos Respublika neigia, kad yra pavojus, jog bus iškraipyta konkurencija, kiek tai susiję su antrąja pagalbos priemone, ir iš esmės daro nuorodą į pirmojo pagrindo trečioje dalyje dėl pirmosios pagalbos priemonės pateiktus argumentus.

186 Kadangi antroji pagalbos priemonė yra papildoma pirmosios pagalbos priemonės atžvilgiu ir dėl to, kad, kiek tai susiję su pirmąja pagalbos priemone, sąlyga dėl konkurencijos iškraipymo ir poveikio valstybių narių prekybai egzistavimo turi būti laikoma įvykdyta, tą sąlygą reikia pripažinti įvykdyta ir kiek tai susiję su antrąja pagalbos priemone dėl tų pačių šio sprendimo 165–172 punktuose pateiktų priežasčių, kurios nurodytos atsakant į argumentus, dėstant pirmojo pagrindo trečią dalį dėl pirmosios pagalbos priemonės.

Dėl ieškinio antrojo pagrindo, susijusio su Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio klaidingu aiškinimu ir taikymu ir su proporcingumo, sąžiningo bendradarbiavimo, teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principų pažeidimu (byla T-233/11)

187 Graikijos Respublika primena Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio tekstą ir 2005 m. birželio 7 d. Komisijos dokumento „Valstybės pagalbos veiksmų planas – Mažesnė ir tikslingesnė valstybės pagalba: 2005–2009 m. valstybės pagalbos reformos programa“ (COM/2005/107 *final*) turinį ir ginčija Komisijos sprendimo reikalauti susigrąžinti pagalbą teisėtumą remdamasi tuo, kad pastaroji viršijo jai suteiktos diskrecijos ribas ir pažeidė proporcingumo, sąžiningo bendradarbiavimo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principus. Dėl šio aspekto Graikijos Respublika pažymi, kad reikalavimas susigrąžinti 15,34 mln. eurų gali sustabdyti 850 mln. eurų dydžio tiesiogines investicijas Graikijoje šios šalies istorijoje didžiausios ekonominės krizės laikotarpiu ir taip, užuot sustiprinęs ekonomikos augimą ir konkurenciją, ją apriboti. Taigi Komisija padarė klaidą lygindama konkurencijos iškraipymo pavojų su teigiamu veiklos aptariamose kasyklose tęsimo poveikiu ir taip pažeidė minėtus principus.

188 Komisija ginčija šiuos argumentus.

189 Pirmiausia reikia priminti, kad Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Jeigu esant neteisėtai pagalbai priimami neigiami sprendimai, Komisija nusprendžia, kad suinteresuotoji valstybė narė turi imtis visų priemonių, kurios būtinos, kad pagalba būtų išieškota [susigrąžinta] iš gavėjo <…>. Komisija nereikalauja išieškoti pagalbos, jeigu tai prieštarautų bendrajam Sąjungos teisės principui.“

190 Beje, reikia priminti, kad neteisėtos pagalbos panaikinimas susigrąžinant yra logiška jos neteisėtumo konstatavimo pasekmė, nes neteisėtai suteiktos pagalbos susigrąžinimo tikslas yra sudaryti sąlygas atkurti buvusią padėtį, o pagalbos gavėjas taip netektų pranašumo, kuriuo iš tikrųjų naudojosi prieš konkurentus. Grąžindamas pagalbą, jos gavėjas netenka pranašumo, kuriuo naudojosi rinkoje prieš savo konkurentus, todėl taip atkuriama iki pagalbos išmokėjimo buvusi padėtis (šiuo klausimu žr. 2012 m. kovo 29 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-243/10, Rink., EU:C:2012:182, 35 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

191 Remiantis šia grąžinimo funkcija darytina išvada, kad pagal bendrąją taisyklę, išskyrus išimtines aplinkybes, Komisija negali nesilaikyti Teisingumo Teismo praktikoje jai pripažintos diskrecijos reikalaudama iš valstybės narės susigrąžinti kaip neteisėtą pagalbą skirtas sumas, nes ji tik atkuria pirminę padėtį (2009 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Diputación Foral de Álava ir kt. / Komisija*, T-227/01–T-229/01, T-265/01, T-266/01 ir T-270/01, Rink., EU:T:2009:315, 373 punktas).

192 Pirma, dėl teiginio, jog buvo pažeistas proporcingumo principas, pažymėtina, kad, žinoma, pagal šį principą reikalaujama, kad Bendrijos institucijų veiksmai neviršytų to, kas tinkama ir būtina nustatytiems tikslams pasiekti, todėl, kai galima rinktis tarp keleto tinkamų priemonių, reikia taikyti mažiausiai suvaržančią (191 punkte minėto Sprendimo *Diputación Foral de Álava ir kt. / Komisija*, EU:T:2009:315, 374 punktas).

193 Vis dėlto neteisėtos pagalbos susigrąžinimas, kai taip siekiama atkurti pirminę padėtį, iš esmės nelaikytinas neproporcinga priemone atsižvelgiant į Sutarties nuostatų valstybės pagalbos srityje tikslus (žr. 191 punkte minėto Sprendimo *Diputación Foral de Álava ir kt. / Komisija*, EU:T:2009:315, 372 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

194 Šioje byloje reikia konstatuoti, kad Graikijos Respublika apsiribojo nuoroda į proporcingumo principą ir nepaaiškino, kaip konkrečiai jis buvo pažeistas, nors šio sprendimo 192 ir 193 punktuose nurodyti principai reikalauja pateikti ypač įtikinamų argumentų. Taigi šį kaltinimą reikia atmesti kaip nepriimtiną atsižvelgiant į teismų praktiką, kurioje nustatyta, kad 1991 m. gegužės 2 d. Bendrojo Teismo procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkte reikalaujama pateikti „pagrindų <…> santrauką“, dėl to, kad toks reikalavimas taip pat taikomas pagrindui pagrįsti pateiktiems kaltinimams (šiuo klausimu žr. 2012 m. spalio 25 d. Sprendimo *Arbos / Komisija*, T-161/06, EU:T:2012:573, 22 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką), ir dėl to, kad paprastas rėmimasis Sąjungos teisės principu nenurodant faktinių ir teisinių aplinkybių, kuriomis grindžiamas šis teiginys, neatitinka šio procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkto reikalavimų (šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *El Morabit / Taryba*, T-37/07 ir T-323/07, EU:T:2009:296, 27 punktą).

195 Antra, dėl teiginio, kad buvo pažeistas teisėtų lūkesčių apsaugos principas, reikia pažymėti, kad, remiantis teismų praktika, teisė remtis šiuo principu taikoma visiems teisės subjektams, kuriems Sąjungos institucija sukėlė pagrįstų vilčių suteikdama tikslias garantijas (žr. 2011 m. liepos 21 d. Sprendimo *Alcoa Trasformazioni / Komisija*, C-194/09 P, Rink., EU:C:2011:497, 71 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Tokias garantijas, neatsižvelgiant į jų pateikimo formą, sudaro tiksli, nesąlyginė ir tikrovę atitinkanti informacija iš teisėtų ir patikimų šaltinių. Tačiau šio principo pažeidimu negalima remtis tuo atveju, kai administracija tikslių garantijų nesuteikė (žr. 2006 m. vasario 14 d. Sprendimo *TEA-CEGOS ir kt. / Komisija*, T-376/05 ir T-383/05, Rink., EU:T:2006:47, 88 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

196 Šis principas, kuris konkrečiai taikomas valstybės pagalbos kontrolės srityje pagal Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnį, reiškia, kad pagalbos gavėjo teisėtų lūkesčių apsauga galima remtis su sąlyga, kad jis turi tikslių, iš pozityvių Komisijos veiksmų kylančių garantijų, leidžiančių jam manyti, kad tam tikra priemonė nėra valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį (2009 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Prancūzija / Komisija*, T-427/04 ir T-17/05, Rink., EU:T:2009:474, 261 punktas). Atvirkščiai, Komisijai aiškiai neišsakius savo pozicijos dėl priemonės, apie kurią jai pranešta, institucijos tylėjimas, remiantis įmonės pagalbos gavėjos teisėtų lūkesčių apsaugos principu, negali uždrausti jos susigrąžinti (šiuo klausimu žr. 2004 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Demesa ir Territorio Histórico de Álava / Komisija*, C-183/02 P ir C-187/02 P, Rink., EU:C:2004:701, 44 punktą).

197 Žinoma, negalima atmesti neteisėtos pagalbos gavėjo galimybės pasiremti išimtinėmis aplinkybėmis, galėjusiomis teisėtai pagrįsti jo pasitikėjimą šios pagalbos teisėtumu ir todėl priešintis jos grąžinimui (šiuo klausimu žr. 1998 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *BFM ir EFIM / Komisija*, T-126/96 ir T-127/96,

Rink., EU:T:1998:207, 70 punktą; 2003 m. rugpjūčio 5 d. Sprendimo *P & O European Ferries (Vizcaya) ir Diputación Foral de Vizcaya / Komisija*, T-116/01 ir T-118/01, Rink., EU:T:2003:217, 201 bei 204 punktus ir 196 punkte minėto Sprendimo *Prancūzija / Komisija*, EU:T:2009:474, 263 punktą).

198 Atvirkščiai, valstybė narė, kurios institucijos suteikė pagalbą pažeisdamos SESV 108 straipsnyje nustatytas procedūros taisyklės, negali remtis teisėtų pagalbos gavėjų lūkesčių apsauga, kad išvengtų pareigos imtis reikiamų priemonių Komisijos sprendimui, kuriame jai nurodoma susigrąžinti pagalbą, įvykdyti. Tokios galimybės pripažinimas iš tikrųjų reikštų, kad SESV 107 ir 108 straipsnių nuostatos netenka veiksmingumo, nes nacionalinės valdžios institucijos taip galėtų remtis savo neteisėtu elgesiu ir sužlugdyti remiantis šiomis nuostatomis Komisijos priimtų sprendimų veiksmingumą (1990 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-5/89, Rink., EU:C:1990:320, 17 punktas ir 2004 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-99/02, Rink., EU:C:2004:207, 20 punktas). Tokia valstybė narė šiuo tikslu taip pat negali remtis teisinio saugumo principu (1994 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Ispanija / Komisija*, C-278/92–C-280/92, Rink., EU:C:1994:325, 76 punktas).

199 Taigi Graikijos Respublika neturi teisės remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu ir taip nesutikti susigrąžinti pagalbos, nes tą pagalbą ji suteikė pažeisdama SESV 108 straipsnyje nustatytas procedūros taisykles.

200 Trečia, dėl teiginio, jog buvo pažeistas sąžiningo bendradarbiavimo principas, pažymėtina, kad ESS 4 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog, remdamosi šiuo principu, Sąjunga ir valstybės narės gerbia viena kitą ir viena kitai padeda vykdydamos iš Sutarčių kylančias užduotis.

201 Remiantis sąžiningo bendradarbiavimo principu buvo padaryta išvada, kad valstybė narė sprendimo, kuriuo įpareigojama susigražinti neteisėtą pagalbą, adresatė privalo imtis visų priemonių, kurios tinkamos šio sprendimo vykdymui užtikrinti, kad veiksmingai susigrąžintų nurodytas sumas (šiuo klausimu žr. 2012 m. kovo 29 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-243/10, EU:C:2012:182, 35 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Atvirkščiai, šiuo principu negalima remtis siekiant atleisti valstybę narę nuo minėtos pagalbos susigrąžinimo.

202 Kaip minėta šio sprendimo 190 punkte, neteisėtos pagalbos panaikinimas susigrąžinant yra logiška jos neteisėtumo konstatavimo pasekmė, nes neteisėtai suteiktos pagalbos susigrąžinimo tikslas yra sudaryti sąlygas atkurti buvusią padėtį. Be to, remiantis Reglamento Nr. 659/1999 25 straipsniu, Komisija privalo įpareigoti valstybę narę imtis visų reikiamų priemonių neteisėtai pagalbai susigrąžinti, jei konstatuoja šios pagalbos nesuderinamumą su vidaus rinka, nebent susigrąžinimas prieštarautų bendrajam Sąjungos teisės principui. Be to, laikydamasi Komisiją ir valstybes nares saistančios sąžiningo bendradarbiavimo pareigos įgyvendinant Sutarties taisykles valstybės pagalbos srityje, suinteresuotoji valstybė narė net privalo pati apskaičiuoti tikslią pagalbos, kurią reikia susigrąžinti, sumą (šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 16 d. Sprendimo *Graikija / Komisija*, T-52/12, EU:T:2014:677, 197 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

203 Todėl reikia pripažinti, kad Graikijos Respublika negali remtis sąžiningo bendradarbiavimo principu ir išvengti pareigos imtis reikiamų priemonių Komisijos sprendimui, kuriuo jai nurodoma susigrąžinti pagalbą, įvykdyti.

204 Be to, dėstydama šį pagrindą, Graikijos Respublika negali remtis Komisijos dokumentu „Valstybės pagalbos veiksmų planas – Mažesnė ir tikslingesnė valstybės pagalba: 2005–2009 m. valstybės pagalbos reformos programa“. Šiuo klausimu pakanka konstatuoti, kaip teisingai pažymi Komisija, kad šis dokumentas yra tik jos politikos valstybės pagalbos srityje ir konkrečių tos politikos įgyvendinimo priemonių, kaip antai reglamentų dėl išimties tam tikroms kategorijoms arba reglamentų dėl pagalbos mažosioms ir vidutinėms įmonėms, pagalbos regioninėms investicijoms arba pagalbos užimtumui, ar net jos pačios priimtų gairių ir pagrindų raidos kelio gairės, kurios jos neįpareigoja, kiek tai susiję su SESV 107 straipsnio taikymu.

205 Be to, kadangi Graikijos Respublika remiasi aplinkybe, kad galimas pagalbos susigrąžinimas galėtų lemti tiesioginių investicijų šalyje netekimą, reikia pripažinti, kad jei tai būtų tiesa, Komisija būtų į tai atsižvelgusi vertindama pagalbos suderinamumą su vidaus rinka remdamasi SESV 107 straipsnio 2 ir 3 dalimis arba gairėmis dėl regioninės pagalbos, pagalbos aplinkos apsaugai ar pagalbos užimtumui. Tačiau Graikijos Respublika neteigia, kad Komisija pažeidė šias nuostatas.

206 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Graikijos Respublikos pateiktą antrąjį pagrindą reikia atmesti.

Dėl ieškinio trečiojo pagrindo, susijusio su nepakankamu ir prieštaringu motyvavimu ir su SESV 296 straipsnio pažeidimu (byla T-233/11)

207 Graikijos Respublika kritikuoja ginčijamo sprendimo motyvavimą dėl keturių esminių punktų.

208 Pirma, Graikijos Respublika teigia, kad ginčijamo sprendimo 105–107 konstatuojamosiose dalyse Komisija nepakankamai motyvavo pirmosios pagalbos priemonės egzistavimą, nes nepaaiškino, kaip išimtinai privačios lėšos, kurias *Ellinikos Chrysos* tiesiogiai pervedė bendrovei *TVX Hellas*, gali būti tiesioginiai ar netiesioginiai Graikijos valstybės nuostoliai, dėl kurių pastaroji gali būti apkaltinta.

209 Antra, Graikijos Respublika tvirtina, kad ginčijamo sprendimo 117 ir 123 konstatuojamosiose dalyse Komisija nepakankamai motyvavo antrosios pagalbos priemonės egzistavimą ir priežastis, dėl kurių ji nusprendė, kad turi būti sumokėtas tiek mokestis už *Cassandra* kasyklų nuosavybės perleidimą, tiek mokestis už nagrinėjamų žemės sklypų perleidimą, o ne išimtinai tik pirmasis mokestis, ir neišdėstė savo pozicijos šiuo klausimu.

210 Trečia, Graikijos Respublika teigia, kad ginčijamo sprendimo 126 konstatuojamojoje dalyje Komisija nepaaiškino, dėl kokios priežasties *de minimis* taisyklė negali būti taikoma atskirai kiekvienai jos nustatytai pagalbos priemonei.

211 Ketvirta, Graikijos Respublika kaltina Komisiją, kad ši pateikė prieštaringus ir netikslius vertinimus apskaičiuodama kasyklų vertę ir selektyviai atsižvelgdama į ekspertų ataskaitoje pateiktus vertinimus, ypač kiek tai susiję su:

— *Olympiada* kasyklos neigiama verte, nustatyta remiantis savais vertinimais, kurie prieštarauja mokslui ir deontologijai dėl kasyklų eksploatuotojo galimybės jose vykdyti veiklą ar jos nevykdyti atsižvelgiant į tai, ar aukso kursas yra palankus ar nepalankus (ginčijamo sprendimo 69 konstatuojamoji dalis),

— neatsižvelgimu į darbo vietų išsaugojimo, aplinkos apsaugos ir *Stratoni* kasyklos neeksploatavimo sąnaudas, nors į šiuos aspektus ji atsižvelgė vertindama *Olympiada* kasyklą, kai šios dvi kasyklos ginčijamo pardavimo momentu buvo neveikiančios (ginčijamo sprendimo 77 konstatuojamoji dalis),

— atsižvelgimu į 1995 m. pardavimo kainą apskaičiuojant žemės sklypų vertę, o ne apskaičiuojant bendrą ginčijamo pardavimo vertę (ginčijamo sprendimo 54–57, 86 ir 87 konstatuojamosios dalys),

— atitinkamos rinkos ir jos geografinės apimties nustatymu atsižvelgiant į skirtumą tarp metalų ir kasyklos realiai išgautų rūdų.

212 Komisija ginčija Graikijos Respublikos argumentus.

213 Remiantis nusistovėjusia teismų praktika darytina išvada, kad SESV 296 straipsnyje nustatytos pareigos motyvuoti apimtis priklauso nuo atitinkamo akto pobūdžio ir nuo jo priėmimo aplinkybių. Motyvai turi aiškiai ir nedviprasmiškai atskleisti aktą priėmusios institucijos argumentus, kad, pirma, Sąjungos

teismas galėtų vykdyti teisėtumo kontrolę ir, antra, suinteresuotieji asmenys galėtų susipažinti su priimtos priemonės pagrindimu, siekdami apginti savo teises ir patikrinti, ar sprendimas tikrai pagrįstas. Nereikalaujama, kad motyvuose būtų išsamiai nurodytos visos reikšmingos faktinės ir teisinės aplinkybės, nes klausimas, ar akto motyvai atitinka SESV 296 straipsnio reikalavimus, vertintinas atsižvelgiant ne tik į akto formuluotę, bet taip pat į jo kontekstą ir į atitinkamą klausimą reglamentuojančių teisės normų visumą (1998 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Komisija / Sytraval ir Brink's Prancūzija*, C-367/95 P, Rink., EU:C:1998:154, 63 punktas ir 2011 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Sniace / Komisija*, T-238/09, EU:T:2011:705, 37 punktas). Konkrečiai tariant, Komisija neprivalo pareikšti nuomonės dėl visų jai pateiktų suinteresuotųjų asmenų argumentų. Pakanka, kad ji išdėstytų tik didžiausią reikšmę sprendimui turinčias faktines aplinkybes ir teisinius argumentus (2008 m. liepos 1 d. Sprendimo *Chronopost ir La Poste / UFEX ir kt.*, C-341/06 P ir C-342/06 P, Rink., EU:C:2008:375, 96 punktas ir 2010 m. kovo 3 d. Sprendimo *Freistaat Sachsen ir kt. / Komisija*, T-102/07 ir T-120/07, Rink., EU:T:2010:62, 180 punktas).

214 Be to, reikia priminti, kad pareiga motyvuoti yra esminis procedūrinis reikalavimas ir jį reikia skirti nuo motyvų pagrįstumo klausimo, kuris susijęs su ginčijamo akto turinio teisėtumu (2001 m. kovo 22 d. Sprendimo *Prancūzija / Komisija*, C-17/99, Rink., EU:C:2001:178, 35 punktas). Tuo remiantis darytina išvada, kad dėl to, jog pateikusios kaltinimus ieškovės siekia užginčyti ginčijamo sprendimo pagrįstumą nagrinėjamais klausimais, kurie, be kita ko, jau buvo analizuoti nagrinėjant pirmąjį ieškinio pagrindą, tie kaltinimai turi būti laikomi neturinčiais reikšmės nagrinėjant šį ieškinio pagrindą (šiuo klausimu žr. 2006 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid ir Federación Catalana de Estaciones de Servicio / Komisija*, T-95/03, Rink., EU:T:2006:385, 107 punktą).

215 Taigi, pirma, teigdama, jog ginčijamo sprendimo 106 konstatuojamosios dalies motyvavimas yra nepakankamas, Graikijos Respublika iš tiesų siekia užginčyti Komisijos atliktą valstybės išteklių ir pagalbos priemonės priskyrimo valstybei sąlygos vertinimo pagrįstumą. Todėl šį argumentą reikia laikyti nereikšmingu nagrinėjant šį ieškinio pagrindą. Bet kuriuo atveju, kaip nurodyta šio sprendimo 208 punkte, Graikijos Respublika galėjo susipažinti su priimtos priemonės pagrindimu, kad galėtų ginti savo teises ir patikrinti, ar sprendimas buvo tinkamai pagrįstas, o Bendrasis Teismas galėjo, kaip minėta šio sprendimo 146–156 punktuose, vykdyti ginčijamo sprendimo teisėtumo šiuo klausimu kontrolę. Remiantis šio sprendimo 213 ir 214 punktuose nurodyta teismų praktika, reikia daryti išvadą, kad ginčijamas sprendimas šiuo klausimu pakankamai motyvuotas.

216 Antra, dėl antrosios pagalbos priemonės egzistavimo ir priežasčių, lėmusių Komisijos sprendimą, kad turi būti sumokėtas tiek mokestis už *Cassandra* kasyklų nuosavybės perleidimą, tiek mokestis už nagrinėjamų žemės sklypų perleidimą, pažymėtina, kad, viena vertus, Komisija pakankamai išaiškino priežastis, dėl kurių turi būti sumokėtas pirmasis mokestis, remdamasi teigiama nagrinėjamų kasyklų verte ginčijamo pardavimo momentu.

217 Antra vertus, ginčijamo sprendimo 123 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, kad Graikija pripažino, jog 7–9 % mokestis iš tikrųjų taikomas visais žemės pardavimo atvejais, neatsižvelgiant į tai, ar tai įmonės, ar privačių asmenų turtas. Toje pačioje konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymėjo, kad šiuo klausimu gavo du vienas kitam prieštaraujančius raštus iš Finansų ministerijos (turinčios kompetenciją mokesčių klausimais) ir iš Aplinkos ministerijos (turinčios kompetenciją kasybos klausimais). Vis dėlto Komisija paaiškino, kad apie šiuos prieštaravimus pranešė Graikijos valdžios institucijoms, tačiau negavo galutinio atsakymo. Todėl Komisija rėmėsi turimais duomenimis, būtent iš Finansų ministerijos (mokesčių srityje kompetentingos tarnybos), kuri pripažįsta, jog toks mokestis turi būti taikomas ginčijamam pardavimui, gauta informacija.

218 Remiantis šio sprendimo 217 punktu galima teigti, kad Komisijos argumentai, nulėmę jos sprendimą pirmenybę teikti vienai, o ne kitai mokesčio normai, aiškiai išdėstyti ginčijamame sprendime ir yra pakankamai motyvuoti.

219 Trečia, dėl *de minimis* taisyklės taikymo vienai iš dviejų pagalbos priemonių pažymėtina, kad Graikijos Respublika iš tikrųjų siekia užginčyti ginčijamo sprendimo pagrįstumą šiuo klausimu, kuris jau buvo išanalizuotas šio sprendimo 178 punkte. Todėl nagrinėjant šį pagrindą reikia atmesti su šiuo klausimu susijusius Graikijos Respublikos argumentus.

220 Ketvirta, dėl, kaip įtariama, prieštaringų ir netikslių vertinimų, susijusių su kasyklų vertės nustatymu, ir, kaip įtariama, selektyvaus atsižvelgimo į ekspertų ataskaitą pažymėtina, kad dėl to, jog Graikijos Respublika siekia užginčyti Komisijos vertinimo pagrįstumą, jos argumentas neturi reikšmės analizuojant šį pagrindą. Be to, pirma, Graikijos Respublika galėjo pasirengti gynybai šiuo klausimu ir, antra, Bendrasis Teismas galėjo atlikti kontrolę, kaip nustatyta šio sprendimo 105–109 punktuose. Todėl reikia daryti išvadą, kad ginčijamo sprendimo 75 ir 76 konstatuojamosios dalys yra pakankamai motyvuotos.

221 Dėl, kaip įtariama, neatsižvelgimo ginčijamame sprendime į *Stratoni* kasyklos priežiūros sąnaudas, pažymėtina, kad Graikijos Respublikos argumentas susipina su *Cassandra* kasyklų vertės skaičiavimo pagrįstumo užginčijimu, kuris analizuojamas būtent šio sprendimo 100 ir 102 punktuose, todėl tas argumentas turi būti atmestas kaip nereikšmingas nagrinėjant šį ieškinio pagrindą.

222 Dėl atsižvelgimo į 1995 m. pardavimo kainą apskaičiuojant nagrinėjamų žemės sklypų vertę, o ne į bendrą *Cassandra* kasyklų kainą reikia pažymėti, kad šiuo argumentu iš tikrųjų siekiama užginčyti Komisijos vertinimo pagrįstumą, o šiuo klausimu būtina daryti nuorodą į šio sprendimo 90–109 ir 116–130 punktus, todėl šis argumentas yra nereikšmingas nagrinėjant šį pagrindą.

223 Galiausiai dėl poveikio konkurencijai ir valstybių narių prekybai kriterijaus Teisingumo Teismas pažymėjo, kad net tuo atveju, kai iš aplinkybių, kuriomis pagalba buvo suteikta, yra aišku, kad ji daro poveikį valstybių narių prekybai ir dėl jos iškraipoma ar gali būti iškraipyta konkurencija, Komisija privalo bent nurodyti šias aplinkybes savo sprendimo motyvuose (2006 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Portugalija / Komisija*, C-88/03, Rink., EU:C:2006:511, 89 punktas ir 165 punkte minėto Sprendimo *Komisija / Italija ir Wam*, EU:C:2009:272, 49 punktas).

224 Vis dėlto Komisija, nurodžiusi, kaip pagalba iškraipo konkurenciją ir daro įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai, neprivalo analizuoti nei pagalbą gavusios įmonės nacionalinės ar Europos rinkos dalies, nei konkuruojančių įmonių pozicijos, nei nagrinėjamų prekių ir paslaugų prekybos srautų tarp valstybių narių (šiuo klausimu žr. 1998 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Vlaams Gewest / Komisija*, T-214/95, Rink., EU:T:1998:77, 67 punktą; 2005 m. birželio 15 d. Sprendimo *Regione autonoma della Sardegna / Komisija*, T-171/02, Rink., EU:T:2005:219, 85 punktą ir 2006 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Italija ir Wam / Komisija*, T-304/04–T-316/04, EU:T:2006:239, 64 punktą).

225 Kaip minėta šio sprendimo 169 punkte, Komisija iš tikrųjų neprivalėjo išsamiai analizuoti, kokie metalai faktiškai buvo gaminami ar eksportuojami ginčijamo pardavimo momentu, nes analizuojant šį kriterijų pakako įrodyti ir motyvuoti, kad pagalba sustiprino ją gavusios įmonės padėtį rinkoje būtent toje verslo srityje, kurioje ketino imtis veiklos, o tai Komisija padarė ginčijamo sprendimo 110 konstatuojamojoje dalyje. Todėl reikia pripažinti, kad ginčijamas sprendimas šiuo klausimu taip pat yra motyvuotas.

226 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, šis ieškinio pagrindas turi būti atmestas visas.

Dėl ieškinio ketvirtojo pagrindo, susijusio su teisės į gynybą ir procesinių teisių pažeidimu, su piktnaudžiavimu įgaliojimais ir su gero administravimo principo ir pareigos atlikti nešališką ir kruopštų tyrimą pažeidimu (byla T-262/11)

227 Šiame ieškinio pagrinde dėstydama pirmąjį kaltinimą *Ellinikos Chrysos* teigia, kad buvo pažeista jos teisė į gynybą, būtent teisė susipažinti su bylos medžiaga ir teisė būti išklausytai, ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnis, nes nebuvo atskleista skundą pateikusio subjekto tapatybė, o tai svarbus aspektas rengiantis gynybai ir siekiant užginčyti skundą pateikusio subjekto patikimumą ir teisėtą interesą, kuriuo jis gali remtis.

228 Dėstydama antrąjį kaltinimą *Ellinikos Chrysos* ginčija Graikijos kasybos veiklos stebėsenos organizacijai suteiktą leidimą įstoti į administracinę procedūrą kaip suinteresuotajai šaliai, kaip ji apibrėžta Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio h punkte ir nusistovėjusioje teismų praktikoje, nes ši organizacija neturi intereso, kuriam gali būti pakenkta suteikiant pagalbą.

229 Dėstydama trečiąjį kaltinimą *Ellinikos Chrysos* remiasi piktnaudžiavimu įgaliojimais ir gero administravimo principo ir pareigos kruopščiai ir nešališkai atlikti tyrimą pažeidimu, nes Komisija taikė selektyvų, šališką ir neteisėtą metodą, kai nagrinėjo šalių argumentus iškraipydama jos argumentus ir neatsižvelgdama į faktines aplinkybes. Šiam argumentui pagrįsti ji remiasi pranešimu spaudai, kurį Komisija paskelbė 2011 m. vasario 23 d. ir kuriame ji patvirtino, kad sprendimas, kuriuo konstatuojama valstybės pagalba, grindžiamas ekspertų ataskaita, kurioje *Cassandra* kasyklų vertė įvertinta 25 mln. eurų, nors ši suma atitinka sumą, kurią Komisija gavo atlikdama savo vertinimą. Komisija ištaisė minėtą pranešimą spaudai pirmojo pranešimo tekste neparengdama atskiro klaidų ištaisymo. Be to, administracinė procedūra vykdyta netinkamai, pažeidžiant pareigą atlikti kruopštų ir nešališką tyrimą ir neatsižvelgiant į realią perleisto turto vertę, nepaisant byloje esančių pakankamų įrodymų.

230 Komisija ginčija šiuos argumentus.

231 Reikia pabrėžti, kad jokioje valstybės pagalbos kontrolės procedūros nuostatoje tos pagalbos gavėjui, kaip vienam iš suinteresuotųjų asmenų, nenumatytas ypatingas vaidmuo. Beje, valstybės pagalbos kontrolės procedūra nėra procedūra, pradėta „prieš“ pagalbos gavėją, o tai reiškia, kad jis gali remtis tokiomis pat plačiomis teisėmis, kaip teisė į gynybą. Tačiau nors pagalbos gavėjas ir neturi procedūros šalies statuso, teismų praktikoje buvo pripažintos tam tikros jo turimos procedūrinės teisės, kurios jam suteikia galimybę pateikti Komisijai informaciją ir savo argumentus (130 punkte minėto Sprendimo *Scott / Komisija*, EU:T:2003:113, 54 punktas).

232 Remiantis šia teismų praktika, pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį pradėtoje administracinėje procedūroje suinteresuotosios šalims iš esmės skirtas Komisijos informacijos šaltinio vaidmuo (1996 m. spalio 22 d. Sprendimo *Skibsværftsforeningen ir kt. / Komisija*, T-266/94, Rink., EU:T:1996:153, 256 punktas ir 1998 m. birželio 25 d. Sprendimo *British Airways ir kt. / Komisija*, T-371/94 ir T-394/94, Rink., EU:T:1998:140, 59 punktas).

233 *Ellinikos Chrysos*, kaip nagrinėjamos pagalbos gavėja, buvo paraginta išdėstyti pastabas ir galėjo išreikšti savo nuomonę apie Komisijos ir suinteresuotosios valstybės narės argumentus ir pateikti Komisijai informaciją, į kurią buvo tinkamai atsižvelgta per administracinę procedūrą. Todėl reikia pripažinti, kad šioje byloje Komisija visiškai užtikrino jos procesines garantijas.

234 Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su skundą pateikusio subjekto neatskleidimu, reikia pažymėti, kad, kaip teisingai pažymi Komisija, nėra jokios nuostatos, kuria ji būtų įpareigota suinteresuotosioms šalims atskleisti skundą pateikusio subjekto tapatybę ar bet kokį kitą informacijos šaltinį. Todėl *Ellinikos Chrysos* neturi pagrindo kaltinti Komisijos, kad šiuo aspektu buvo pažeista procedūra.

235 Dėl antrojo kaltinimo, kad Graikijos kasybos veiklos stebėsenos organizacijai leista įstoti į administracinę procedūrą kaip suinteresuotajai šaliai, reikia pažymėti, kad jis turi būti laikomas nereikšmingu. Leidimas tokiai organizacijai įstoti į procedūrą kaip suinteresuotajai šaliai kyla tiesiogiai iš SESV 108 straipsnio 2 dalies ir niekaip nepažeidžia *Ellinikos Chrysos* procesinio statuso ir jos procesinių teisių per šią procedūrą.

236 Dėl trečiojo kaltinimo, kad, kaip įtariama, buvo piktnaudžiaujama įgaliojimais ir pažeisti gero administravimo principas ir Komisijos pareiga atlikti kruopštų ir nešališką tyrimą, reikia konstatuoti, pirma, kad *Ellinikos Chrysos* nepavyko nepakankamai išsamiais argumentais įrodyti, kad Komisija pažeidė jai nustatytas kruopštumo ir gero administravimo pareigas. Iš tiesų, remiantis bylos analize iš esmės, darytina išvada, kad Komisija teisingai įvertino visų turto dalių, kurios yra ginčijamo pardavimo dalykas, vertę, pritaikė privataus investuotojo kriterijų ir pasinaudojo visa turima informacija, kad įvykdytų pareigą teisingai nustatyti šią vertę.

237 Antra, dėl įtariamo Komisijos piktnaudžiavimo įgaliojimais reikia priminti, kad, remiantis seniai nusistovėjusia teisų praktika, aktas tik tuomet laikomas priimtu piktnaudžiaujant įgaliojimais, jei remiantis objektyviais, reikšmingais ir vienas kitą patvirtinančiais duomenimis paaiškėja, kad jis buvo priimtas tik siekiant ar daugiausia siekiant kitų tikslų, nei nurodyti, arba siekiant išvengti konkrečiam atvejui Sutartyje specialiai numatytos procedūros (žr. 2013 m. gruodžio 4 d. Sprendimo *Komisija / Taryba*, C-121/10, Rink., EU:C:2013:784, 81 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

238 Tačiau *Ellinikos Chrysos* teiginiai šiuo klausimu yra labai bendri ir nepagrįsti. Ji iš esmės remiasi tik 2011 m. vasario 23 d. Komisijos paskelbtame pranešime spaudai esančia klaida, kuri, kaip Komisija pripažįsta, buvo ištaisyta jai pateikus prašymą. Tokiomis aplinkybėmis reikia nuspręsti, kad šio sprendimo 237 punkte nurodytoje teismų praktikoje numatytos sąlygos šioje byloje akivaizdžiai netenkinamos.

239 Todėl ketvirtąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą, taip pat ir abu ieškinius.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

240 Pagal Procedūros reglamento 134 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi ieškovės bylą pralaimėjo, reikia joms nurodyti padengti bylinėjimosi išlaidas, kaip to prašė Komisija.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (ketvirtoji kolegija)

nusprendžia:

1. Sujungti bylas T-233/11 ir T-262/11, kad būtų priimtas vienas sprendimas.

2. Atmesti ieškinius.

3. Byloje T-233/11 Graikijos Respublika padengia savo ir Europos Komisijos patirtas bylinėjimosi išlaidas.

4. Byloje T-262/11 *Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou* padengia savo ir Europos Komisijos patirtas bylinėjimosi išlaidas.

Prek Labucka Kreuschitz

Paskelbta 2015 m. gruodžio 9 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Parašai.

Turinys

Ginčo aplinkybės 1

1. Faktinės aplinkybės 2

2. Reikšmingos sutarties nuostatos 2

3. Administracinė procedūra 4

4. Ginčijamas sprendimas 5

Procesas ir šalių reikalavimai 7

Dėl teisės 8

1. Dėl priimtinumo 8

2. Dėl esmės 9

Panaikinimo pagrindų santrauka 9

Dėl ieškinio pirmojo pagrindo, susijusio su SESV 107 straipsnio 1 dalies ir 108 straipsnio 2 dalies klaidingu aiškinimu ir taikymu ir su įvairiomis faktinių aplinkybių dėl valstybės pagalbos egzistavimo vertinimo klaidomis (bylos T-233/11 ir T-262/11) 10

Dėl pirmosios pagalbos priemonės 10

– Pirminės pastabos 10

– Dėl antros dalies, susijusios su pranašumo egzistavimo sąlygos vertinimo klaida 11

– Dėl pirmos dalies, susijusios su klaida, padaryta vertinant valstybės išteklių panaudojimo sąlygą 21

– Dėl trečios dalies, susijusios su klaida vertinant sąlygą dėl konkurencijos iškraipymo ir poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai egzistavimo (byla T-233/11) 24

Dėl antrosios pagalbos priemonės 25

– Dėl pirmos dalies, susijusios su pranašumo egzistavimo sąlygos vertinimo klaida (bylos T-233/11 ir T-262/11) 25

– Dėl antros dalies, susijusios su klaida vertinant sąlygą dėl konkurencijos iškraipymo ir poveikio valstybių narių prekybai egzistavimo (byla T-233/11) 27

Dėl ieškinio antrojo pagrindo, susijusio su Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio klaidingu aiškinimu ir taikymu ir su proporcingumo, sąžiningo bendradarbiavimo, teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principų pažeidimu (byla T-233/11) 27

Dėl ieškinio trečiojo pagrindo, susijusio su nepakankamu ir prieštaringu motyvavimu ir su SESV 296 straipsnio pažeidimu (byla T-233/11) 30

Dėl ieškinio ketvirtojo pagrindo, susijusio su teisės į gynybą ir procesinių teisių pažeidimu, su piktnaudžiavimu įgaliojimais ir su gero administravimo principo ir pareigos atlikti nešališką ir kruopštų tyrimą pažeidimu (byla T-262/11) 33

Dėl bylinėjimosi išlaidų 34